

cò/ perant

núm.

04

Abril 2005

Periodicitat: Quadrimestral

Edita: Direcció General de Cooperació

revista de cooperació per al desenvolupament - revista de cooperación para el desarrollo

Govern de les Illes Balears
Conselleria de Presidència i Esports
Direcció General de Cooperació

editorial **3**

a peu de foto | a pie de foto **4**

INFORME SACHS

Cruz Roja / Till Mayer

entrevista **6**

YVETTE STEVENS

OCHA

12 dossier
NOU HUMANITARISME
NUEVO HUMANITARISMO

vocabulari solidari | vocabulario solidario **17**

fitxes tècniques | fichas técnicas **18**

GRUP RIF BALEARS - CRUZ ROJA ESPAÑOLA
LLEVANT EN MARXA - UNICEF BALEARS

testimonis | testimonios **22**

TRIBUS DE LES ILLES ANDAMAN I NICOBAR
TRIBUS DE LAS ISLAS ANDAMÁN Y NICOBAR

arreu del món | alrededor del mundo **24**

EMERGÈNCIA: ÀSIA
EMERGENCIA: ASIA

Survival

tauler d'anuncis | tablón de anuncios **27**

diari de viatge | diario de viaje **29**

IMPRESSIONS DES D'ACEH (INDONÉSIA)
IMPRESIONES DESDE ACEH (INDONESIA)

fogons del món | fogones del mundo **30**

L'ARRÒS BASMATI
EL ARROZ BASMATI

IFAD / Katia Dini

amb referències | con referencias **31**

enllaços | enlaces

Edita

Govern de les Illes Balears
Conselleria de Presidència i Esports
Direcció General de Cooperació
<http://dgcooper.caib.es>

Redacció i coordinació
Redacción y coordinación

Elena Ortega
elenaortega@lacomba.com

Traducció al català
Àngels Álvarez Garí

Col·laboren | Colaboran

Mustafa Bouo'harrak, Elisabeth Byrs,
Fundación Vicente Ferrer, Curro Giménez,
Ana M. Machado, Antoni Mesquida, Anna
Moilanen, Miquel Àngel Ramon, Marcelo
Unamuno.

Portada

Anciana de Kolhuvaariyaafushi (Maldives),
població arrasada pel tsunami.
UN / Photo DPI-Evan Schneider

Disseny i maquetació
Diseño y maquetación

LACOMBA Produccions
www.lacomba.com

Impressió | Impresión

Bahia Indústria Gráfica

Tirada

2.200 exemplars | *ejemplares*

Periodicitat | Periodicidad

Quadrimestral | *Cuatrimestral*

Dipòsit legal | Depósito legal

PM-590-2004

Tot i que cada vegada queda més allunyada la idea que les catàstrofes són fenòmens naturals impredecibles i ineludibles, ni els avenços en els sistemes de detecció, ni l'experiència acumulada d'anteriors desastres, han aconseguit atenuar el nombre i efectes de les catàstrofes, que, ben al contrari, s'han intensificat durant els últims 25 anys.

Les conseqüències de les catàstrofes, augmentades per la mala gestió dels recursos naturals –la devastació que causà el sisme submarí d'Àsia fou major a les zones on no hi havia barreres de coral ni vegetació que frenés les ones gegants–, tenen molt a veure amb la vulnerabilitat: que és el grau de susceptibilitat o de resistència d'una societat davant l'impacte d'un desastre. Comunitats molt vulnerables poden quedar molt afectades per catàstrofes menors, mentre que d'altres poc vulnerables poden sortir-ne ben parades, de calamitats més greus. Hi ha, doncs, desigualtat davant les catàstrofes.

Més de la meitat de la població mundial es troba exposada a erupcions volcàniques, huracans, esllavissaments de terra, terratrèmols o sismes submarins, però el 85% d'aquesta població viu en països de desenvolupament humà mitjà o baix, fet que demostra que el grau de desenvolupament i el risc de desastre estan relacionats. El risc és major en zones on hi ha una elevada concentració de població que viu en edificacions poc segures, amb un medi ambient deteriorat i alts índexs de pobresa (la qual cosa redueix la capacitat per afrontar els desastres i recuperar-se'n). A la pèrdua de vides humanes, s'hi suma la pèrdua en qualitat de vida, sistemes de manteniment i desenvolupament econòmic.

A la recent Conferència Mundial sobre Reducció de Desastres, la Creu Roja demanà que l'ajuda als països en desenvolupament, afectats o amenaçats per catàstrofes naturals, no es limités a l'assistència a la reconstrucció, sinó que anés més enllà. La comunitat internacional ha d'invertir en projectes d'anticipació i prevenció de desastres, perquè el risc de desastres es pot manejar i reduir-se amb polítiques i programes de desenvolupament adequats.

Les crisis derivades de catàstrofes naturals –que poden ser de gestació lenta, com les sequeres, o sobtades com ara ciclons, terratrèmols, inundacions, o el recent tsunami del sud-est asiàtic– requereixen intervencions distintes, però en totes és relativament fàcil subministrar ajuda, perquè es disposa de la bona voluntat dels governs beneficiaris i, a més, es poden posar en marxa mesures preventives; mentre que en les anomenades “emergències complexes”, catàstrofes provocades per l'home, com l'actual de Darfur (Sudan) –caracteritzades per l'enfonsament de l'Estat, els conflictes armats interns, la fam, les crisis sanitàries i l'èxode de la població–, l'actuació humanitària és complicada i requereix una resposta múltiple que inclou la diplomàcia i fins i tot la utilització de forces militars per mantenir la pau o proporcionar seguretat.

Com que no totes les crisis reben el mateix suport, Jan Egeland, director d'Assumptes Humanitaris de les Nacions Unides, ha reclamat, a la seva petició de fons per al 2005, la mateixa generositat per a tots els necessitats.

Aunque cada vez queda más alejada la idea de que las catástrofes son fenómenos naturales impredecibles e ineludibles, ni los avances en los sistemas de detección, ni la experiencia acumulada de anteriores desastres, han conseguido atenuar el número y efectos de las catástrofes, que, bien al contrario, se han intensificado durante los últimos 25 años.

Las consecuencias de las catástrofes, acrecentadas por la mala gestión de los recursos naturales –la devastación que causó el maremoto de Asia fue mayor en las zonas donde no había barreras de coral ni vegetación que frenara las olas gigantes–, tienen mucho que ver con la vulnerabilidad: que es el grado de susceptibilidad o de resistencia de una sociedad ante el impacto de un desastre. Comunidades muy vulnerables pueden quedar muy afectadas por catástrofes menores, mientras otras poco vulnerables pueden salir bien paradas de calamidades más graves. Existe, pues, desigualdad frente a las catástrofes.

Más de la mitad de la población mundial se halla expuesta a erupciones volcánicas, huracanes, deslizamientos de tierra, terremotos o maremotos, pero el 85% de ella vive en países de desarrollo humano medio o bajo, lo que demuestra que el grado de desarrollo y el riesgo de desastre están relacionados. El riesgo es mayor en zonas donde hay una elevada concentración de población habitando en edificaciones poco seguras, con un medio ambiente deteriorado y altos índices de pobreza (lo que reduce la capacidad para afrontar y recuperarse de los desastres). A la pérdida de vidas humanas, se suma la pérdida en calidad de vida, sistemas de sustento y desarrollo económico.

En la reciente Conferencia Mundial sobre Reducción de Desastres, Cruz Roja demandó que la ayuda a los países en desarrollo, afectados o amenazados por catástrofes naturales, no se limitara a la asistencia a la reconstrucción, sino que fuera más allá. La comunidad internacional tiene que invertir en proyectos de anticipación y prevención de desastres, porque el riesgo de desastres puede manejarse y reducirse con políticas y programas de desarrollo adecuados.

Las crisis derivadas de catástrofes naturales –que pueden ser de gestación lenta, como las sequías, o repentinas como ciclones, terremotos, inundaciones, o el reciente tsunami del sureste asiático– requieren de intervenciones distintas, pero en todas ellas es relativamente fácil suministrar ayuda, porque se cuenta con la buena voluntad de los gobiernos beneficiarios y, además, se pueden poner en marcha medidas preventivas; mientras que en las llamadas “emergencias complejas”, catástrofes provocadas por el hombre, como la actual de Darfur (Sudán) –caracterizadas por el hundimiento del Estado, los conflictos armados internos, las hambrunas, las crisis sanitarias y el éxodo de la población–, la actuación humanitaria es complicada y requiere de una respuesta múltiple que incluye la diplomacia e incluso la utilización de fuerzas militares para mantener la paz o proporcionar seguridad.

Como no todas las crisis reciben el mismo apoyo, Jan Egeland, director de Asuntos Humanitarios de Naciones Unidas, ha reclamado, en su petición de fondos para 2005, la misma generosidad ante todos los necesitados.

UN / Photo DPI-Louise Gubb

INFORME SACHS

Després de tres anys de treball intens, els experts en desenvolupament del Projecte del Mil·lenni de les Nacions Unides han presentat els comptes: si des de 2006 els països donants injecten entre 40 i 50 dòlars, per càpita i any, als països de baixos ingressos, i van incrementant l'ajuda fins a 70 o 100 dòlars durant els anys següents, el 2015 aquests països assoliran els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM). D'aquesta manera, reduiran a la meitat la població que passa fam, la que viu amb menys d'un dòlar al dia, la que no té accés a l'aigua potable i als serveis bàsics de sanejament, s'aconseguirà l'ensenyament primari per a totes les nines i nins, es reduiran en tres quartes parts la mortalitat infantil i materna, s'aturarà la propagació del VIH/SIDA, i la incidència del paludisme i altres malalties greus. El 2025 la pobresa extrema pot ser eradicada.

Comerç just, condonació del deute extern dels països més pobres i el 0,7% del PIB per a ajuda oficial al desenvolupament, són els tres pilars de l'informe del Projecte del Mil·lenni titulat *Invirtiendo en el desarrollo: Un plan práctico para conseguir los Objetivos de Desarrollo del Milenio*. En aquest estudi, donat a conèixer el 17 de gener passat, hi han participat 265 experts en desenvolupament sota la direcció de l'economista Jeffrey D. Sachs.

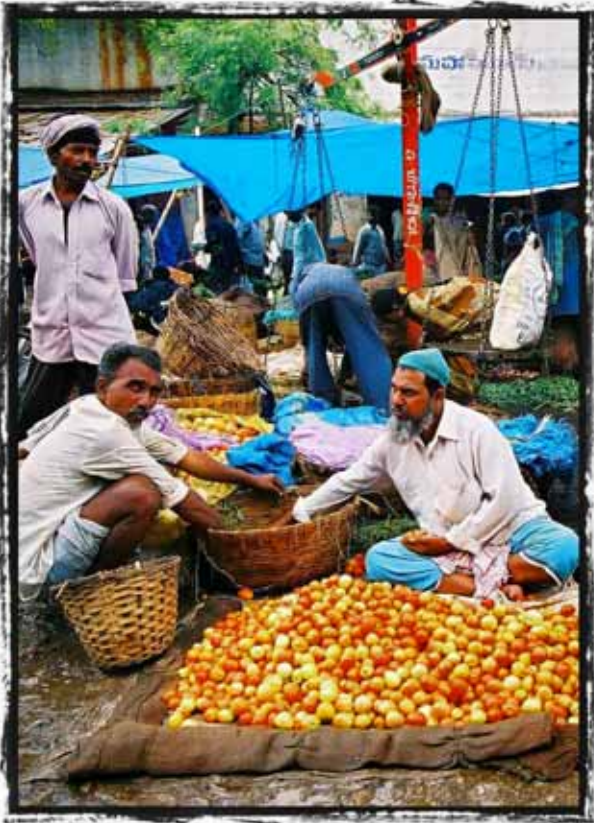
El mes de setembre, a la Cimera del Mil·lenni + 5, s'hauria de produir un gran acord que comprometi països rics i pobres; els primers oferint concessions en temes de comerç i deute, i complint amb l'ajuda promesa, els segons, assegurant un bon governament i donant la màxima prioritat a la lluita contra la pobresa.

A Cambotja, Etiòpia, Ghana, Kenya, la República Dominicana, el Senegal, Tadjikistan i la República del Iemen, s'ha començat a aplicar experimentalment aquest pla d'acció per tal de combatre la pobresa i assolir els ODM, que servirà de model a la resta de països en desenvolupament. Però a més, assenyala l'informe, hi ha una sèrie d'intervencions o activitats de "guany ràpid" que, amb una despesa relativament petita, produirien millores espectaculars en poc temps i salvarien milions de vides. Aquestes accions inclouen, des de la distribució massiva i gratuïta de mosquiteres i de medicaments antiretrovirals contra la sida, fins a l'eliminació de taxes i uniformes escolars o la creació de menjadors gratuïts, entre altres mesures.

"Estem en condicions per posar fi a la pobresa extrema a la nostra generació", conclou el professor Sachs.

Llevant en Marxa

Guillem Deyà

Después de tres años de intenso trabajo, los expertos en desarrollo del Proyecto del Milenio de las Naciones Unidas han presentando sus cuentas: si desde 2006 los países donantes inyectan entre 40 y 50 dólares, per cápita y año, en los países de bajos ingresos, y van incrementando la ayuda hasta 70 ó 100 dólares en los años siguientes, en 2015 estos países alcanzarán los Objetivos de Desarrollo del Milenio (ODM). De este modo, reducirán a la mitad la población que pasa hambre, la que vive con menos de un dólar al día, la que carece de acceso al agua potable y a servicios básicos de saneamiento, se logrará la enseñanza primaria para todas las niñas y niños, se reducirán en tres cuartas partes la mortalidad infantil y materna, se detendrá la propagación del VIH/SIDA, y la incidencia del paludismo y otras enfermedades graves. En 2025 la pobreza extrema puede quedar erradicada.

Comercio justo, condonación de la deuda externa de los países más pobres y el 0,7% del PIB para ayuda oficial al desarrollo, son los tres pilares del informe del Proyecto del Milenio titulado Invirtiendo en el desarrollo: Un plan práctico para conseguir los Objetivos de Desarrollo del Milenio. En este estudio, dado a conocer el pasado 17 de enero, han participado 265 expertos del desarrollo bajo la dirección del economista Jeffrey D. Sachs.

En septiembre, en la Cumbre del Milenio + 5, debería producirse un gran acuerdo que comprometa a países ricos y pobres; los primeros ofreciendo concesiones en temas de comercio y deuda, y cumpliendo con la ayuda prometida, los segundos, asegurando una buena gobernanza y dando la máxima prioridad a la lucha contra la pobreza.

En Camboya, Etiopía, Ghana, Kenia, República Dominicana, Senegal, Tayikistán y la República de Yemen, se ha empezado a aplicar experimentalmente este plan de acción para combatir la pobreza y alcanzar los ODM, que servirá de modelo al resto de países en desarrollo. Pero además, señala el informe, hay una serie de intervenciones o actividades de "ganancia rápida" que, con un gasto relativamente pequeño, producirían mejoras espectaculares en poco tiempo y salvarían millones de vidas. Estas acciones incluyen, desde la distribución masiva y gratuita de mosquiteras y de medicamentos antiretrovirales contra el sida, hasta la eliminación de tasas y uniformes escolares o la creación de comedores gratuitos, entre otras medidas.

"Estamos en condiciones de poner fin a la pobreza extrema en nuestra generación", concluye el profesor Sachs.

YVETTE S

directora de l'Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris de Ginebra.

directora de la Oficina de Coordinación de Asuntos Humanitarios de Ginebra.

Yvette Stevens, enginyera de Sierra Leone, que fou coordinadora especial sobre Àfrica i els Països Menys Avançats, i ocupà diversos càrrecs a ACNUR, des del seu ingrés el 1980 a les Nacions Unides, acabava d'arribar a l'Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris (OCAH) quan es desencadenà el desastre al sud-est asiàtic.

Yvette Stevens, ingeniera sierraleonesa, que fue coordinadora especial sobre África y los Países Menos Adelantados, y ocupó diversos cargos en ACNUR, desde su ingreso en 1980 en Naciones Unidas, acababa de llegar a la Oficina de Coordinación de Asuntos Humanitarios (OCAH) cuando se desencadenó el desastre en el sureste asiático.

TEVENES

OCHA

Cooperant – El 26 de desembre de 2004, a les 8:58 a. m., es produí un terratrèmol de màxima intensitat prop de Sumatra. Quinze minuts després, ones gegants devastaren la costa nord-est i occidental d'Aceh (Indonèsia) i a continuació les de Malàisia, Tailàndia, Birmània, illes Andaman i Nicobar, Sri Lanka, Índia, Maldives, Madagascar, Somàlia, Kenya i Tanzània. És aquesta la major i més complexa operació humanitària de la història? Quines foren les primeres actuacions de la seva agència? I durant els dies i les setmanes següents?

El 26 de diciembre de 2004, a las 8:58 a.m., se produjo un terremoto de máxima intensidad en las proximidades de Sumatra. Quince minutos después, olas gigantes barrieron la costa noreste y occidental de Aceh (Indonesia) y a continuación las de Malasia, Tailandia, Birmania, islas Andamán y Nicobar, Sri Lanka, India, Maldivas, Madagascar, Somalia, Kenia y Tanzania. ¿Estamos ante la mayor y más compleja operación humanitaria de la historia? ¿Cuáles fueron las primeras actuaciones de su agencia? ¿Y en los días y semanas siguientes?

Yvette Stevens – Sí, sens dubte, per a les Nacions Unides ha estat l'operació més considerable de la seva història. Mai no havíem vist una catàstrofe que arrasés tants països a la vegada i amb un nombre tan elevat de morts i damnificats. A més, la magnitud d'aquest desastre ha tingut una dimensió gairebé mundial, amb ciutadans dels cinc continents entre les víctimes. Vertaderament, ha estat una operació sense parí. Com que estem en contacte permanent amb el Servei Geològic dels Estats Units, ens assabentàrem del sisme en aquests mateixos instants. El grau registrat a l'escala de Richter (8.9) ens féu comprendre la gravetat de la situació i immediatament enviàrem cinc equips d'Avaluació i Coordinació de l'OCAH a Indonèsia, Tailàndia, Sri Lanka, Índia i Maldives. Quan rebérem els primers informes, els processàrem i transmetírem la llista amb les necessitats més urgents als països donants.

Un dels problemes més greus al qual ens enfrontàrem durant els primers dies i setmanes fou la falta d'infraestructures (destrossades, malmeses o inexistentes). Per aquest motiu, la distribució de l'ajuda humanitària es va haver de fer en molts de casos per via aèria, per la qual cosa requerírem, als països que en tinguessin, avions de càrrega C-17, capaços d'aterrar en pistes molt curtes, helicòpters, camions, vaixells i també generadors, estacions potabilitzadores d'aigua, maquinària per reconstruir carreteres, etc.

Ja des del primer moment coordinàrem les operacions i la logística de les agències de les Nacions Unides que treballaven sobre el terreny: el Programa Mundial d'Aliments (PMA) i l'Organització Mundial de la Salut (OMS) –en primera línia–, dedicats a la distribució d'aliments i aigua potable, i a la sanitat i la higiene, ACNUR, encarregada d'atendre els afectats allotjats en camps de desplaçats, i Unicef, dedicat a la població infantil. El nostre objectiu, en col·laboració amb els governs dels països afectats i altres organitzacions d'ajuda humanitària, fou tractar de fer arribar a les poblacions afectades els recursos que vertaderament necessitaven a cada moment.

Sí, desde luego, para Naciones Unidas ha sido la operación más considerable de su historia. Nunca habíamos visto una catástrofe que golpeará a tantos países a la vez y con un número tan elevado de muertos y damnificados. Además, la magnitud de este desastre ha tenido una dimensión casi mundial, con ciudadanos de los cinco continentes entre las víctimas. Verdaderamente, ha sido una operación sin igual.

Como estamos en contacto permanente con el Servicio Geológico de Estados Unidos, tuvimos conocimiento del seísmo en esos mismos instantes. El grado registrado en la escala de Richter (8.9) nos hizo comprender la gravedad de la situación e inmediatamente enviamos a cinco equipos de Evaluación y Coordinación de la OCAH a Indonesia, Tailandia, Sri Lanka, India y Maldivas. Cuando recibimos sus primeros informes, los procesamos y transmitimos la lista con las necesidades más urgentes a los países donantes.

Uno de los problemas más graves al que nos enfrentamos en los primeros días y semanas fue la falta de infraestructuras (destrozadas, dañadas o inexistentes). Por esta razón, la distribución de la ayuda humanitaria tuvo que hacerse en muchos casos por vía aérea, y para ello requerimos, a los países que los tuvieran, aviones de carga C-17, capaces de aterrizar en pistas muy cortas, helicópteros, camiones, barcos y también generadores, plantas potabilizadoras de agua, maquinaria para reconstruir carreteras, etc.

Ya desde el primer momento estuvimos coordinando las operaciones y la logística de las agencias de Naciones Unidas que trabajaban sobre el terreno: el Programa Mundial de Alimentos (PMA) y la Organización Mundial de la Salud (OMS) –en primera línea–, dedicados a la distribución de alimentos y agua potable, y a la sanidad e higiene, ACNUR, encargado de atender a los afectados alojados en campos de desplazados, y Unicef, dedicado a la población infantil. Nuestro objetivo, en colaboración con los gobiernos de los países afectados y otras organizaciones de ayuda humanitaria, fue tratar de hacer llegar a las poblaciones afectadas los recursos que verdaderamente necesitaban en todo momento.

C. – Ens pot explicar breument la comesa i el funcionament de la seva organització?

¿Puede explicarnos brevemente el cometido y el funcionamiento de su organización?

Y.S. – La missió de l'Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris (OCAH) és mobilitzar i coordinar els esforços de la comunitat internacional i de les agències del sistema de les Nacions Unides per afrontar les crisis humanitàries causades per catàstrofes naturals o per l'home. Amb aquesta finalitat comptem amb una oficina a Nova York, dirigida per Jan Egeland, que s'encarrega de planificar les polítiques i defensar la dimensió humanitària al si de les Nacions Unides, i amb l'oficina de Ginebra, que és un centre de coordinació preparat per respondre ràpidament i eficaçment a les emergències humanitàries. Tot i que no som una agència operativa, en el sentit d'actuar directament sobre el terreny –ens dediquem a coor-

dinar el treball que realitzen les organitzacions humanitàries–, podem enviar equips per obtenir informació i alertar en casos de possibles emergències (el 2005, per exemple, hem ampliat la nostra presència al Txad, al Sudan i a la República Democràtica del Congo).

La misión de la Oficina de Coordinación de Asuntos Humanitarios (OCAH) es movilizar y coordinar los esfuerzos de la comunidad internacional y de las agencias del sistema de Naciones Unidas para afrontar las crisis humanitarias causadas por catástrofes naturales o por el hombre.

Para ello contamos con una oficina en Nueva York, dirigida por Jan Egeland, que se encarga de planificar las políticas y defender la dimensión humanitaria en el seno de Naciones Unidas, y nuestra oficina de Ginebra, que es un centro de coordinación preparado para responder rápida y eficazmente a las emergencias humanitarias.

Aunque no somos una agencia operativa, en el sentido de actuar directamente sobre el terreno –nos dedicamos a coordinar el trabajo que realizan las organizaciones humanitarias–, podemos enviar equipos para recabar información y alertar ante posibles emergencias (en 2005, por ejemplo, hemos ampliado nuestra presencia en Chad, Sudán y en la República Democrática del Congo).

C. – Què és Reliefweb? Ha estat efectiu en aquesta gran operació?

¿Qué es Reliefweb? ¿Ha sido efectivo en esta gran operación?

Y.S. – És un lloc d'Internet gestionat per la nostra organització que es posà en marxa el 1996, durant la crisi dels

Grans Llacs. Difon informació sobre la prevenció, la preparació i la resposta en cas d'emergències humanitàries i catàstrofes naturals, amb l'objectiu de millorar la capacitat de reacció de la comunitat humanitària internacional, tot i que també es dirigeix al gran públic.

Diàriament incorporem al voltant de 150 mapes i documents amb les darreres dades sobre emergències i desastres, seguim el dia a dia de les crisis humanitàries, tenim un arxiu sobre catàstrofes naturals des de 1981, un servei de mapes, etc.

Durant els dies posteriors al desastre del sud-est asiàtic rebérem, de mitjana, uns tres milions de visites diàries, la qual cosa dóna una idea de la seva importància com a instrument de comunicació i de consulta.

Es un sitio de internet gestionado por nuestra organización que se puso en marcha en 1996, durante la crisis de los Grandes Lagos. Difunde información sobre la prevención, la preparación y la respuesta ante emergencias humanitarias y catástrofes naturales, con objeto de mejorar la capacidad de reacción de la comunidad humanitaria internacional, aunque también se dirige al gran público.

Diariamente incorporamos alrededor de 150 mapas y documentos con los últimos datos sobre emergencias y desastres, seguimos el día a día de las crisis humanitarias, tenemos un archivo sobre catástrofes naturales desde 1981, un servicio de mapas, etc.

En los días posteriores al desastre del sureste asiático recibimos, por término medio, unos tres millones de visitas diarias, lo que da una idea de su importancia como instrumento de comunicación y de consulta.

C. – Ha acabat la fase d'emergència? Ja es duen a terme programes de desenvolupament? Veurem en aquesta regió del sud d'Àsia una acceleració en el compliment dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni?

¿Ha concluido la fase de emergencia? ¿Ya se están llevando a cabo programas de desarrollo? ¿Veremos en esta región del sur de Asia una aceleración en el cumplimiento de los Objetivos de Desarrollo del Milenio?

Y.S. – En aquests moments ens trobem en plena fase de transició. L'ajuda d'emergència té una durada prevista de sis mesos, però mentre hi hagi persones allotjades en camps de desplaçats no podem donar per finalitzada aquesta primera etapa. En alguns casos passaran almenys un o dos anys.

La fase de la reconstrucció, que s'inicia ara, requerirà en alguns països un treball a fons. No es tracta només de la reconstrucció d'infraestructures (escoles, hospitals, carreteres, ponts, oficines, etc.), sinó sobretot de la recomposició del teixit social: han mort milers de professors, metges, policies, funcionaris de l'administració...

Per a les Nacions Unides la prioritat és que aquests països recuperin la seva capacitat humana i un nivell adequat en matèria d'educació, sanitat...

En principi, aquesta catàstrofe allunya la regió del compliment dels Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni. Les pèrdues humanes i econòmiques han estat immenses, però a més, en aquests països, més enllà de les zones costaneres, ja hi havia alts índexs de pobresa.

Per això és tan necessari que el suport de la comunitat internacional es prolongui durant l'etapa de reconstrucció. Si hi

UN / Photo DPI-Evan Schneider

UN / Photo DPI-Martine Perret

ha recursos, aconseguirem que en aquesta regió disminueixi la pobresa i s'avanci en educació, sanitat i sostenibilitat mediambiental.

En estos momentos nos encontramos en plena fase de transición. La ayuda de emergencia tiene una duración prevista de seis meses, pero mientras haya personas alojadas en campos de desplazados no podemos dar por finalizada esta primera etapa. En algunos casos pasarán al menos uno o dos años.

La fase de la reconstrucción, que se inicia ahora, requerirá en algunos países un trabajo a fondo. No se trata sólo de la reconstrucción de infraestructuras (escuelas, hospitales,

Cruz Roja / Till Mayer

Internón Oxfam

carreteras, puentes, oficinas, etc.), sino sobre todo de la recomposición del tejido social: han muerto miles de profesores, médicos, policías, funcionarios de la administración... Para Naciones Unidas la prioridad es que estos países recuperen su capacidad humana y un nivel adecuado en materia de educación, sanidad...

En principio, esta catástrofe aleja a la región del cumplimiento de los Objetivos de Desarrollo del Milenio. Las pérdidas humanas y económicas han sido inmensas, pero además, en estos países, más allá de las zonas costeras, ya existían altos índices de pobreza.

Por eso es tan necesario que el respaldo de la comunidad internacional se prolongue durante la etapa de reconstrucción. Si existen recursos, conseguiremos que en esta región disminuya la pobreza y haya avances en educación, sanidad y sostenibilidad medioambiental.

C. – Quasi un milió de persones al sud-est asiàtic han estat desplaçades i allotjades en campaments. Diuen els experts que s'ha d'evitar que es converteixin en permanents, que la població local ha d'intervenir activament en les tasques de reconstrucció i agafar com més aviat millor les regnes en el procés de retorn a la normalitat.

Casi un millón de personas en el sureste asiático han sido desplazadas y alojadas en campamentos. Dicen los expertos que hay que evitar que éstos se conviertan en permanentes, que la población local ha de intervenir activamente en las labores de reconstrucción y tomar cuanto antes las riendas en el proceso de vuelta a la normalidad.

Y.S. – Sens dubte, la participació de les comunitats més afectades pel tsunami en les tasques de reconstrucció és fonamental. La població local i els governs ja han fet molt. Ara, hem de reinjectar diners i recursos per ajudar les famílies a recuperar els seus mitjans de subsistència i a reprendre la seva vida quotidiana.

El nostre model d'ajuda humanitària, orientat cap a la rehabilitació i el desenvolupament a més llarg termini, ens porta a col·laborar amb el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD) i amb altres agències de l'ONU.

En aquests moments tenim projectes importants en marxa. Per exemple, el programa que l'Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació (FAO) ha emprès per ajudar els milions de pescadors i pagesos damnificats pel desastre, que subministra llavors, arrels agrícoles, estris de pesca, vaixells i contribueix a la reconstrucció de ports, atracadors, instal·lacions pesqueres, a la reparació de la infraestructura de regatge i drenatge, i al sanejament dels terrenys agrícoles contaminats per l'aigua salada.

El PNUD, per la seva part, ha projectat un pla de reconstrucció amb un termini de cinc anys. En aquests moments es duen a terme programes de "diners per treball", destinats a restablir infraestructura secundària (camins, canals, dipòsits de regatge), que a la vegada ofereixen una ocupació ràpida i recursos econòmics als afectats.

A Aceh, s'han contractat milers de persones per a la neteja de les zones desastresades; i, per exemple, al districte costaner d'Amparai (Sri Lanka), les dones de la població local treballen en un projecte de remoció i reciclat d'escombraries per a la reconstrucció d'habitatges.

Desde luego, la participación de las comunidades más afectadas por el tsunami en las labores de reconstrucción es fundamental. La población local y los gobiernos ya han hecho mucho. Ahora, debemos reinyectar dinero y recursos para ayudar a las familias a recuperar sus medios de subsistencia y a retomar su vida cotidiana.

Nuestro modelo de ayuda humanitaria, orientada hacia la rehabilitación y el desarrollo a más largo plazo, nos lleva a colaborar con el Programa de Naciones Unidas para el Desarrollo (PNUD) y otras agencias de la ONU.

En estos momentos tenemos importantes proyectos en marcha. Por ejemplo, el programa que la Organización de las Naciones Unidas para la Agricultura y la Alimentación (FAO) ha emprendido para ayudar a los millones de pescadores y campesinos damnificados por el desastre, que suministra semillas, aperos agrícolas, aparejos de pesca, barcos y contribuye a la reconstrucción de puertos, atracaderos, instalaciones pesqueras, a la reparación de la infraestructura de riego y drenaje, y al saneamiento de los terrenos agrícolas contaminados por el agua salada.

El PNUD, por su parte, ha proyectado un plan de reconstrucción con un plazo de cinco años. En estos momentos se están llevando a cabo programas de "dinero por trabajo", destinados a restablecer infraestructura secundaria (caminos, canales, alcantarillas de riego), que a la vez ofrecen un empleo rápido y recursos económicos a los afectados.

En Aceh, miles de personas han sido contratadas para la limpieza de las zonas desastresadas; y, por ejemplo, en el distrito costero de Amparai (Sri Lanka), las mujeres de la población local trabajan en un proyecto de remoción y reciclado de escombros para la reconstrucción de viviendas.

C. – Al llarg dels últims 20 anys, 98 de cada 100 morts a causa de catàstrofes naturals pertanyien a països pobres. Aquestes catàstrofes són inevitables però es poden minimitzar els seus efectes, reduint la vulnerabilitat socioeconòmica dels més desfavorits, evitant construir en zones de risc, no desforestant els vessants, conservant els manglars i els esculls de coral, establint sistemes d'alerta avançada. Quines mesures s'acordaren a Kobe (Hyogo) el mes de gener passat?

En los últimos 20 años, 98 de cada 100 muertos a causa de catástrofes naturales pertenecían a países pobres. Estas catástrofes son inevitables pero se pueden minimizar sus efectos, reduciendo la vulnerabilidad socio-económica de los más desfavorecidos, evitando construir en zonas de riesgo, no deforestando las laderas, conservando los manglares y arrecifes de coral, estableciendo sistemas de alerta temprana. ¿Qué medidas se acordaron en Kobe (Hyogo) el pasado mes de enero?

Y.S. – La Declaració d'Hyogo, sorgida de la Conferència Mundial sobre Reducció de Desastres, ha reconegut la intrínseca relació que hi ha entre la reducció de desastres, el desenvolupament sostenible i l'eradicació de la pobresa, així com la importància del fet que la comunitat internacional treballi en equip. El Pla d'Acció 2005-2015 d'Hyogo posarà en marxa un sistema internacional d'alerta ràpida i una xarxa mundial d'informació destinada a reduir els riscos i la vulnerabilitat en cas de catàstrofes naturals. El 2006 començarà a funcionar un sistema d'alerta ràpida de tsunamis a l'Índic, que s'ampliarà a altres àrees costaneres del planeta el 2007, i que serà capaç de detectar tifons, sismes submarins i altres fenòmens naturals destructius.

La Declaración de Hyogo, surgida de la Conferencia Mundial sobre Reducción de Desastres, ha reconocido la intrínseca relación que existe entre la reducción de desastres, el desarrollo sostenible y la erradicación de la pobreza, así como la importancia de que la comunidad internacional trabaje en equipo. El Plan de Acción 2005-2015 de Hyogo va a poner en marcha un sistema internacional de alerta rápida y una red mundial de información destinada a reducir los riesgos y la vulnerabilidad ante catástrofes naturales. En 2006 empezará a funcionar un sistema de alerta rápida de tsunamis en el Índico, que se ampliará a otras áreas costeras del planeta en 2007, y que será capaz de detectar tifones, maremotos y otros fenómenos naturales destructivos.

C. – Els compromisos econòmics que han contret els països donants per pal·liar la catàstrofe del sud-est asiàtic, no han de sortir dels fons destinats a altres zones en crisi. Quina opinió té com a anterior coordinadora especial sobre Àfrica i els Països Menys Avançats?

Los compromisos económicos que han contraído los países donantes para paliar la catástrofe del sureste asiático, no han de salir de los fondos destinados a otras zonas en crisis. ¿Qué opinión tiene como anterior coordinadora especial sobre África y los Países Menos Adelantados?

Y.S. – Dues setmanes després del tsunami, Koffi Anan féu una crida per tal de reunir fons destinats a l'ajuda humanitària per als països afectats. En aquell moment, ja s'havien recollit compromisos pel que fa al 80% de la quantitat sol·licitada, cosa abans mai vista. Tot i que ara hem de revisar aquests compromisos per veure com es concreten les donacions.

Hem constatat que les agències ben conegudes com ara Unicef o el PMA han obtingut molt, mentre que d'altres com el PNUD o ACNUR no han rebut tant de suport. Així

UN / Photo DPI-Evan Schneider

doncs, treballarem per tal que els donants vagin redireccionant els seus fons envers els requeriments de cada moment. Els països donants diuen que els fons d'ajuda per al tsunami són addicionals, però el cert és que hi ha una fatiga de la donació i, a més, el desastre del sud-est asiàtic ha eclipsat altres crisis. En aquests moments hi ha 12 regions del planeta on l'ONU fracassa perquè no pot subministrar les necessitats bàsiques de milions de persones, i l'Àfrica subsahariana porta desavantatge.

El nostre director, Jan Egeland, es queixa del fet que al Sudan sols s'han recollit un 5% dels fons sol·licitats i el nombre de desplaçats en condicions crítiques assoleix els sis milions de persones, sis vegades més que els desplaçats pel tsunami.

I altres tsunamis colpegen milions de persones en el món; com els 25 milions que són víctimes del "tsunami" de la sida o de la fam.

Dos semanas después del tsunami, Koffi Anan hizo un llamamiento para reunir fondos destinados a la ayuda humanitaria para los países afectados. En aquel momento, ya se habían recogido compromisos por el 80% de la cantidad solicitada, cosa antes nunca vista. Aunque ahora debemos revisar esos compromisos para ver como se concretan las donaciones.

Hemos constatado que las agencias bien conocidas como Unicef o el PMA han obtenido mucho, mientras que otras como el PNUD o ACNUR no han recibido tanto respaldo. Así que, vamos a trabajar para que los donantes vayan redireccionando sus fondos a los requerimientos de cada momento.

Los países donantes dicen que los fondos de ayuda para el tsunami son adicionales, pero lo cierto es que existe una fatiga de la donación y, además, el desastre del sureste asiático ha eclipsado otras crisis. En estos momentos hay 12 regiones del planeta en las que la ONU está fracasando en poder suministrar las necesidades básicas de millones de personas, y África subsahariana se lleva la peor parte.

Nuestro director, Jan Egeland, se queja de que en Sudán sólo se han recogido un 5% de los fondos solicitados y el número de desplazados en condiciones críticas alcanza los seis millones de personas, seis veces más que los desplazados por el tsunami.

Y otros tsunamis golpean a millones de personas en el mundo; como los 25 millones que son víctimas del "tsunami" del sida o del hambre.

NOU HUMANA

Des de mitjan dècada dels noranta, els estudiosos i els treballadors del camp humanitari són cada vegada més partidaris d'afegir una nova dimensió a l'ajuda humanitària. A més d'un instrument per salvar vides i alleujar el sofriment a les víctimes dels desastres, aquesta ajuda s'hauria d'utilitzar com una eina per promoure el desenvolupament, la pau i els drets humans.

Cruz Roja / Till Mayer

Desde mediados de los años noventa, los estudiosos y los trabajadores del campo humanitario son cada vez más partidarios de añadir una nueva dimensión a la ayuda humanitaria. Además de un instrumento para salvar vidas y aliviar el sufrimiento a las víctimas de los desastres, esta ayuda tendría que utilizarse como una herramienta para promover el desarrollo, la paz y los derechos humanos.

NUEVO HUM

NITARISME

El 1996, Hugh Cholmondeley, coordinador d' Afers Humanitaris de les Nacions Unides a Somàlia, feia la reflexió següent: «"ajuda d'emergència" significa salvar vides i "desenvolupament" significa salvar medis de vida, i ambdós conjunts d'activitats s'han de realitzar simultàniament». És allò que es coneix com a vinculació emergència-desenvolupament o nou humanitarisme. Tradicionalment, l'ajuda d'emergència i la cooperació al desenvolupament han funcionat separatament, per donar lloc a l'especialització d'organitzacions i agències en "desenvolupistes" o "humanitàries".

Aquesta nova concepció de l'ajuda humanitària respon, en gran part, al fet que durant els últims anys han augmentat els fons per a l'ajuda d'emergència (en detriment dels destinats a la cooperació per al desenvolupament), que les ajudes d'emergència puntuals només són paliatives (mentre que el desenvolupament socioeconòmic de la regió castigada ajuda a evitar crisis futures) i a la proliferació d'emergències contínues, en forma de guerres o fam (la qual cosa exigeix que l'ajuda humanitària compti amb un enfocament de desenvolupament a mitjà i a llarg termini).

Ha quedat demostrat que l'impacte dels desastres depèn més de la vulnerabilitat de la població que de la naturalesa mateixa de la catàstrofe. És per això que a la recent Conferència Mundial sobre Reducció de Desastres es posaren damunt la taula plans per desenvolupar sistemes d'alerta avançada i d'evacuació immediata, i per formar la població més vulnerable sobre com ha d'actuar

En 1996, Hugh Cholmondeley, coordinador de Asuntos Humanitarios de Naciones Unidas en Somalia, hacía la siguiente reflexión: «"ayuda de emergencia" significa salvar vidas y "desarrollo" significa salvar medios de vida, y ambos conjuntos de actividades deben realizarse simultáneamente». Es lo que se conoce como vinculación emergencia-desarrollo o nuevo humanitarismo. Tradicionalmente, la ayuda de emergencia y la cooperación al desarrollo han funcionado separadamente, dando lugar a la especialización de organizaciones y agencias en "desarrollistas" o "humanitarias".

Esta nueva concepción de la ayuda humanitaria responde, en gran parte, a que en los últimos años han aumentado los fondos para la ayuda de emergencia (en detrimento de los destinados a la cooperación para el desarrollo), a que las ayudas de emergencia puntuales sólo resultan paliativas (en tanto que el desarrollo socioeconómico de la región castigada ayuda a evitar crisis futuras) y a la proliferación de emergencias continuas, en forma de guerras o hambrunas (lo que exige que la ayuda humanitaria cuente con un enfoque de desarrollo a medio y largo plazo).

Está demostrado que el impacto de los desastres depende más de la vulnerabilidad de la población que de la propia naturaleza de la catástrofe. De ahí que en la reciente Conferencia Mundial sobre Reducción de Desastres se pusieran sobre la mesa planes para desarrollar sistemas de alerta temprana y de evacuación inmediata, y para formar a la población más vulnerable sobre

Cruz Roja / Ian Woolverton

Médicos del Mundo

ANITARISMO

Médicos del Mundo

Médicos del Mundo

davant una catàstrofe. L'organització Ayuda en Acció declarava, pel que fa al cas, que els desastres no són tan naturals com poden semblar, ja que huracans, terratrèmols o sequeres, en zones on hi ha pobresa o amb una deficient planificació urbanística, amplifiquen les seves conseqüències.

Fa sis anys, l'huracà Mitch assolà gran part de l'Amèrica Central i deixà més de 10.000 morts, afectà directament uns tres milions de persones i provocà un retroces de més de 20 anys en els processos de desenvolupament de Nicaragua, El Salvador, Hondures i Guatemala.

L'estudi que realitzà la Unió Europea sobre el Programa de Reconstrucció Regional de l'Amèrica Central el 2003, recalca que la vulnerabilitat de la regió davant catàstrofes naturals provenia, sobretot, dels desequilibris medioambientals i socials que hi ha en aquests països. Per això, la cooperació a la zona havia de superar la seva dimensió assistencial i desenvolupar programes a llarg termini que tinguessin en compte les amenaces naturals de la regió.

Es comprèn, doncs, que per reduir la vulnerabilitat i enfortir la capacitat local de resposta, l'ajuda d'emergència ha de comportar un enfocament de desenvolupament. L'informe de les Nacions Unides, *Invirtiendo en el desarrollo: un plan práctico para conseguir los Objetivos de Desarrollo del Milenio* (2005), ha qualificat els països vulnerables als riscos naturals com a "països amb necessitats especials"; per la qual cosa necessitaran inversions específiques en xarxes de seguretat social, en infraestructura per a la reducció de desastres, en sistemes d'alerta avançada, etc.

Moviments sísmics de la mateixa intensitat causen moltes més pèrdues en països amb un alt grau de vulnerabilitat, com ara l'Iran, l'Afganistan o l'Índia, que a Xile o als Estats Units.

Quan un desastre és producte d'una catàstrofe natural, l'acció humanitària sol respondre a la idea del *continuum*, i se succeeixen les fases d'emergència, rehabilitació i desenvolupament d'una manera cronològica. Però davant de crisis humanitàries recurrents és freqüent la combinació simultània de les tres formes d'actuació; fet que es coneix pel concepte de *contiguum*. Així, ens diu el professor de Relacions Internacionals Karlos Pérez de Armiño, en el punt màxim d'un desastre les mesures principals seran les d'emergència, sense perjudici que es puguin dur a terme intervencions de desenvolupament a llarg termini, igual que en

cómo actuar ante una catástrofe. La organización Ayuda en Acción declaraba al respecto, que los desastres no son tan naturales como pudieran parecer, pues huracanes, terremotos o sequías, en zonas donde campea la pobreza o con una deficiente planificación urbanística, amplifican las consecuencias de éstos.

Hace seis años, el huracán Mitch asoló gran parte de Centroamérica dejando más de 10.000 muertos, afectando directamente a unos tres millones de personas y provocando un retroceso de más de 20 años en los procesos de desarrollo de Nicaragua, El Salvador, Honduras y Guatemala.

El estudio que realizó la Unión Europea sobre el Programa de Reconstrucción Regional de América Central en 2003, recalca que la vulnerabilidad de la región ante catástrofes naturales provenía, sobre todo, de los desequilibrios medioambientales y sociales que existían en estos países. Por ello, la cooperación en la zona debía superar su dimensión asistencial y desarrollar programas a largo plazo que tuvieran en cuenta las amenazas naturales de la región.

Se comprende pues, que para reducir la vulnerabilidad y fortalecer la capacidad local de respuesta, la ayuda de emergencia ha de llevar consigo un enfoque de desarrollo. El informe de Naciones Unidas, Invirtiendo en el desarrollo: un plan práctico para conseguir los Objetivos de Desarrollo del Milenio (2005), ha calificado a los países vulnerables a los riesgos naturales como "países con necesidades especiales"; por lo que van a necesitar inversiones específicas en redes de seguridad social, en infraestructura para la reducción de desastres, en sistemas de alerta temprana, etc.

Movimientos sísmicos de igual intensidad causan muchas más pérdidas en países con un alto grado de vulnerabilidad, como Irán, Afganistán o India, que en Chile o Estados Unidos.

Quando un desastre es producto de una catástrofe natural, la acción humanitaria suele responder a la idea del continuum, sucediéndose las fases de emergencia, rehabilitación y desarrollo de un modo cronológico. Pero ante crisis humanitarias recurrentes es frecuente la combinación simultánea de las tres formas de actuación; hecho que se conoce con el concepto de contiguum. Así, nos dice el profesor de Relaciones Internacionales Karlos Pérez de Armiño, en el punto álgido de un desastre las medidas principales

Fundación Vicente Ferrer

un procés lineal de desenvolupament un grup de població pot necessitar ajuda immediata.

La possible instrumentalització política de l'ajuda humanitària, o l'oblit de la neutralitat i d'altres principis humanitaris com el de "No fer mal" (les intervencions no han de generar més problemes que solucions), són algunes de les crítiques a la idea d'integrar ajuda d'emergència i desenvolupament.

Joanna Macrae, investigadora del camp humanitari, creu que no s'ha de sobrecarregar l'ajuda d'emergència amb nombrosos objectius (desenvolupament, pau, medi ambient, gènere, etc.), sinó dedicar-la a allò que és essencial: l'alleujament del sofriment de les víctimes.

Macrae opina que el nou humanitarisme està condemnat al fracàs quan s'intenta aplicar a allò que denomina "quasi-estats", o països en contextos de conflicte, amb una inseguretats i una pobresa endèmiques, una economia ensorrada i un estat incapaç de governar el territori, i sense legitimitat pels seus continus abusos dels drets humans.

¿Ha de legitimar, la comunitat internacional, mitjançant la cooperació al desenvolupament, estats violadors dels drets humans que es mostren indiferents davant les calamitats de la població?, es demana Macrae. Davant el dilema, molts de donants prefereixen suspendre les seves aportacions a la cooperació al desenvolupament i dedicar-les a l'ajuda humanitària.

Qui sí que és partidària d'integrar els objectius de desenvolupament en l'ajuda d'emergència és l'organització Intermón Oxfam. Així ho remarca, any rere any, en els seus informes, on desaprova l'actuació del Govern espanyol en matèria d'ajuda humanitària i cooperació al desenvolupament. Amb l'ajuda humanitària, diuen, es cobreixen les necessitats immediates (salvament, recerca de supervivents, transport i distribució de materials de socors, i atenció sanitària d'urgència), però es deixa de banda l'enfortiment de les capacitats locals, factor clau per salvar vides durant les primeres 24 o 48 hores, quan encara no s'ha rebut ajuda de l'exterior i els avions dels donants encara no han pres el vol.

El model "Hèrcules més FAD" retrata, segons el professor José Antonio Sanahuja, l'actuació humanitària del Govern espanyol.

A la fase de reconstrucció, Intermón Oxfam qüestiona els crèdits del Fons d'Ajuda al Desenvolupament (FAD), per l'obligació d'adquirir béns materials espanyols, la generació de

serán las de emergencia, sin perjuicio de que puedan llevarse a cabo intervenciones de desarrollo a largo plazo, igual que en un proceso lineal de desarrollo un grupo de población puede necesitar ayuda inmediata.

La posible instrumentalización política de la ayuda humanitaria, o el olvido de la neutralidad y de otros principios humanitarios como el de "No hacer daño" (las intervenciones no deben generar más problemas que soluciones), son algunas de las críticas a la idea de integrar ayuda de emergencia y desarrollo.

Joanna Macrae, investigadora del campo humanitario, cree que no hay que sobrecargar la ayuda de emergencia con numerosos objetivos (desarrollo, paz, medio ambiente, género, etc.), sino dedicarla a lo esencial: el alivio del sufrimiento de las víctimas.

Macrae opina que el nuevo humanitarismo está condenado al fracaso cuando se intenta aplicar en lo que denomina "cuasi-estados", o países en contextos de conflicto, con una inseguridad y una pobreza endémicas, una economía desmoronada y un estado incapaz de gobernar el territorio, y sin legitimidad por sus continuos abusos de los derechos humanos.

¿Debe la comunidad internacional legitimar, mediante la cooperación al desarrollo, a estados violadores de los derechos humanos que se muestran indiferentes ante las calamidades de la población?, se pregunta Macrae. Ante el dilema, muchos donantes prefieren suspender sus aportaciones a la cooperación al desarrollo y dedicarlas a la ayuda humanitaria.

Quien sí es partidaria de integrar los objetivos de desarrollo en la ayuda de emergencia es la organización Intermón Oxfam. Así lo señala, año tras año, en sus informes, donde desaprueba la actuación del Gobierno español en materia de ayuda humanitaria y cooperación al desarrollo. Con la ayuda humanitaria, dicen, se cubren las necesidades inmediatas (salvamento, búsqueda de supervivientes, transporte y distribución de materiales de socorro, y atención sanitaria de urgencia), pero se deja de lado el fortalecimiento de las capacidades locales, factor clave para salvar vidas en las primeras 24 ó 48 horas, cuando todavía no se ha recibido ayuda del exterior y los aviones de los donantes aún no han despegado.

El modelo "Hércules más FAD" retrata, según el profesor José Antonio Sanahuja, la actuación humanitaria del Gobierno español.

En la fase de reconstrucción, Intermón Oxfam cuestiona los créditos del Fondo de Ayuda al Desarrollo (FAD), por la

Les lliçons de Moçambic

Una anàlisi del desastre produït per les inundacions a Moçambic el 2000 conclou que, per tal de mitigar els desastres produïts per catàstrofes naturals, s'hauria de:

- 1- Reduir la vulnerabilitat ambiental (disminuir les emissions de CO₂, responsables del canvi climàtic, i la desforestació, que agreuja les conseqüències de les inundacions).
- 2- Establir mecanismes d'alerta avançada i resposta ràpida.
- 3- Que els mitjans de comunicació es comprometin a informar sobre les situacions de risc, abans que el nombre de víctimes sigui espectacular.
- 4- Invertir més recursos en desenvolupament i en reduir la vulnerabilitat de la població dels països del Sud.
- 5- Fomentar el protagonisme de les comunitats i governs locals, tot augmentant la seva capacitat de resposta durant les primeres hores de la tragèdia, abans que arribi l'ajuda internacional.
- 6- Resposta generosa dels governs dels països desenvolupats amb fons addicionals per a emergència i rehabilitació, i mesures a llarg termini com ara la condonació del deute.
- 7- Establir mecanismes de coordinació internacional que garanteixin una resposta ràpida i eficaç.

(La Realidad de la Ayuda 2000-2001. Intermón Oxfam)

Las lecciones de Mozambique

Un análisis del desastre producido por las inundaciones en Mozambique en 2000 concluye que, para mitigar los desastres producidos por catástrofes naturales, habría que:

- 1- Reducir la vulnerabilidad ambiental (disminuir las emisiones de CO₂, responsables del cambio climático, y la deforestación, que agrava las consecuencias de las inundaciones).
- 2- Establecer mecanismos de alerta temprana y respuesta rápida.
- 3- Que los medios de comunicación se comprometan a informar sobre las situaciones de riesgo, antes de que el número de víctimas sea espectacular.
- 4- Invertir más recursos en desarrollo y en reducir la vulnerabilidad de la población de los países del Sur.
- 5- Fomentar el protagonismo de las comunidades y gobiernos locales, aumentando su capacidad de respuesta en las primeras horas de la tragedia, antes de que llegue la ayuda internacional.
- 6- Respuesta generosa de los gobiernos de los países desarrollados con fondos adicionales para emergencia y rehabilitación, y medidas a largo plazo como la condonación de la deuda.
- 7- Establecer mecanismos de coordinación internacional que garanticen una respuesta rápida y eficaz.

(La Realidad de la Ayuda 2000-2001. Intermón Oxfam)

nou deute i l'escassa utilització de proveïdors de la zona, la qual cosa dificulta la reactivació de l'economia i l'ocupació local.

Així ho entenen també les 103 organitzacions integrades en la Coordinadora d'ONG de Desenvolupament (Congde), que desaconsellen l'ús d'aquests crèdits en els països més pobres i en situacions d'emergència. Amb relació al desastre del sud-est asiàtic, han declarat que la cooperació espanyola en aquesta regió ha de vincular l'ajuda d'emergència amb el desenvolupament a mitjà i a llarg termini, i tenir com a objectius principals: la lluita contra la pobresa i els principis de sostenibilitat ambiental i d'equitat de gènere. L'acabat d'aprovar Pla Director de la Cooperació Espanyola 2005-2008 ha inclòs també aquests principis entre les seves prioritats.

obligación de adquirir bienes materiales españoles, la generación de nueva deuda y la escasa utilización de proveedores de la zona, lo que entorpece la reactivación de la economía y el empleo local.

Así lo entienden también las 103 organizaciones integradas en la Coordinadora de ONG de Desarrollo (Congde), que desaconsejan el uso de estos créditos en los países más pobres y en situaciones de emergencia. En relación con el desastre del sureste asiático, han declarado que la cooperación española en esta región debe vincular la ayuda de emergencia con el desarrollo a medio y largo plazo, y tener como objetivos principales: la lucha contra la pobreza y los principios de sostenibilidad ambiental y de equidad de género. El recién aprobado Plan Director de la Cooperación Española 2005-2008 ha incluido también estos principios entre sus prioridades.

UN / Photo DPI-Evan Schneider

vocabulari solidari i vocabulario solidario

AJUDA D'EMERGÈNCIA:

Assistència que es presta, amb caràcter puntual i d'urgència, a les víctimes de desastres provocats per catàstrofes naturals (sequeres, inundacions, terratrèmols) o humanes (conflictes armats, accidents nuclears). L'ajuda consisteix en la provisió gratuïta de béns i serveis essencials per a la supervivència immediata: aigua potable, aliments, abrigo, medicaments i atenció sanitària. Sol tenir un límit de temps de sis mesos o, com a màxim, d'un any.

AJUDA HUMANITÀRIA:

Tècnicament, comença quan conclou l'ajuda d'emergència i va dirigida, principalment, a poblacions refugiades o desplaçades. A més de garantir la subsistència immediata, l'ajuda humanitària tracta de frenar la descomposició del teixit econòmic i social a través de programes que ofereixen aliments o diners a canvi de treball. Proporciona ajuda als afectats perquè continuïn als seus llocs de residència per tal d'evitar el desplaçament massiu que fragmenta la comunitat, implanta les bases per a la rehabilitació i el posterior desenvolupament, i estableix mecanismes per prevenir possibles nous desastres mitjançant sistemes d'alerta avançada.

ACCIÓ HUMANITÀRIA:

Té un caràcter més ampli que l'ajuda humanitària i, especialment, en casos de conflicte, cerca protegir els drets fonamentals de les víctimes; sia mitjançant el testimoni i la denúncia de violacions dels drets humans, exercint pressió política sobre els governs, o amb la presència d'observadors internacionals que vetllin per la seguretat de la població afectada per la violència.

L'acció humanitària la solen exercir institucions dels països afectats, organitzacions no governamentals i agències de les Nacions Unides. Malauradament, avui en dia, amb l'auge dels conflictes armats, s'estan entelant els principis d'independència, imparcialitat, humanitat i neutralitat que han de regir tota acció humanitària. Tot arribant al cas que moltes agències humanitàries operen sota protecció armada, mentre que forces militars duen a terme tasques humanitàries. Parlem, llavors, d'"intervencions humanitàries", exercides pels estats i aprovades pel Consell de Seguretat de les Nacions Unides.

AYUDA DE EMERGENCIA:

Asistencia que se presta, con carácter puntual y de urgencia, a las víctimas de desastres provocados por catástrofes naturales (sequías, inundaciones, terremotos) o humanas (conflictos armados, accidentes nucleares). La ayuda consiste en la provisión gratuita de bienes y servicios esenciales para la supervivencia inmediata: agua potable, alimentos, abrigo, medicamentos y atención sanitaria. Suele tener un límite de tiempo de seis meses o, como máximo, de un año.

AYUDA HUMANITARIA:

Técnicamente, comienza al concluir la ayuda de emergencia y se dirige, principalmente, a poblaciones refugiadas o desplazadas. Además de garantizar la subsistencia inmediata, la ayuda humanitaria trata de frenar la descomposición del tejido económico y social a través de programas que ofrecen alimentos o dinero a cambio de trabajo. Proporciona ayuda a los afectados para que permanezcan en sus lugares de residencia, evitando así el desplazamiento masivo que fragmenta la comunidad, sienta las bases para la rehabilitación y el posterior desarrollo, y establece mecanismos para prevenir posibles nuevos desastres mediante sistemas de alerta temprana.

ACCIÓN HUMANITARIA:

Tiene un carácter más amplio que la ayuda humanitaria y, especialmente, en casos de conflicto, busca proteger los derechos fundamentales de las víctimas; ya sea mediante el testimonio y la denuncia de violaciones de los derechos humanos, ejerciendo presión política sobre los gobiernos, o con la presencia de observadores internacionales que velen por la seguridad de la población afectada por la violencia.

La acción humanitaria suelen ejercerla instituciones de los países afectados, organizaciones no gubernamentales y agencias de Naciones Unidas. Desgraciadamente, hoy día, con el auge de los conflictos armados, se están empañando los principios de independencia, imparcialidad, humanidad y neutralidad que deben regir toda acción humanitaria.

Llegando al caso de que muchas agencias humanitarias operan bajo protección armada, mientras que fuerzas militares llevan a cabo labores humanitarias. Hablamos entonces de "intervenciones humanitarias", ejercidas por los estados y aprobadas por el Consejo de Seguridad de las Naciones Unidas.

Guillem Deyà

PROJECTES D'AJUDA HUMANITÀRIA AMB SUPORT BALEAR

L'activitat solidària a les Illes Balears es troba en tot el seu ple. Cada any són més les associacions que emprenen projectes relacionats amb l'ajuda humanitària, la cooperació al desenvolupament i la sensibilització ciutadana, destinats a millorar les condicions de vida en els països en desenvolupament. La Direcció General de Cooperació del Govern de les Illes Balears secunda, amb gran part del seu pressupost, projectes d'Organitzacions No Governamentals de Desenvolupament (ONGD) de les Illes Balears. D'entre els que es dedicaren a prestar ajuda d'emergència, hem seleccionat els projectes següents.

PROYECTOS DE AYUDA HUMANITARIA CON SOPORTE BALEAR

La actividad solidaria en las islas Baleares se halla en pleno apogeo. Cada año son más las asociaciones que emprenden proyectos relacionados con la ayuda humanitaria, la cooperación al desarrollo y la sensibilización ciudadana, destinados a mejorar las condiciones de vida en los países en desarrollo. La Dirección General de Cooperación del Govern de les Illes Balears secunda, con una gran parte de su presupuesto, proyectos de Organizaciones No Gubernamentales de Desarrollo (ONGD) de las islas Baleares. De entre los que se dedicaron a prestar ayuda de emergencia, hemos seleccionado los proyectos siguientes.

GRUP RIF BALEARS

Projecte: Enviament d'Ajuda Humanitària a la Població Afectada pel Terratrèmol d'Alhucemas
País: Marroc
Zona: Província d'Alhucemas
Soci local: Fòrum de Femme, Associació Tazaghin, Associació Ait Zakri
Subvenció: 84.000 €

Proyecto: Envío de Ayuda Humanitaria a la Población Afectada por el Terremoto de Alhucemas
País: Marruecos
Zona: Provincia de Alhucemas
Socio local: Fòrum de Femme, Asociación Tazaghin, Asociación Ait Zakri
Subvenció: 84.000 €

Grup Rif Balears

La nit del 24 de febrer de 2004 un terratrèmol sacsejà la província d'Alhucemas, al nord del Marroc, i va causar la mort a unes 600 persones i n'afectà més de 30.000. La ciutat d'Imzouren i els poblets dels municipis d'Ait Karma, Beni Abdellah, Beni Hadifa i Ajdir foren els més castigats. La marginació a la qual està sotmesa aquesta regió –una de les més pobres i desatenses del país–, la seva geografia muntanyosa i gairebé sense infraestructures, la dispersió dels llogarets i la descoordinació entre l'administració estatal i local, complicà i endarrerí l'arribada de l'ajuda humanitària els primers dies.

El Grup Rif Balears, integrat per les entitats següents: Associació d'Immigrants Marroquins, Metges del Món, GOB, CGT, STEI, Fundació Diagrama, Avanç i OIKOS, constituí immediatament un comitè de crisi per organitzar l'enviament d'ajuda humanitària. La pàgina web que el Grup Rif Balears utilitza habitualment com a punt de trobada i de treball entre associacions i entitats dels dos països, es convertí aleshores en un mitjà molt eficaç per transmetre informació.

La població rural, que havia perdut el seus béns i les seves cases, fou la beneficiària d'aquest projecte. Per reduir la vulnerabilitat dels afectats es procedí a l'enviament de tendes de campanya per allotjar les famílies, una tenda-magatzem i una altra de supervisió, una tenda-centre sanitari amb el material necessari, articles d'higiene, roba per a bebès, garrafes i cisternes per al proveïment d'aigua, i carretons i pales per recuperar d'entre les runes les escasses pertinències que es pogueren salvar.

La noche del 24 de febrero de 2004 un terremoto sacudió la provincia de Alhucemas, al norte de Marruecos, causando la muerte a unas 600 personas y afectando a más de 30.000. La ciudad de Imzouren y las aldeas de los municipios de Ait Karma, Beni Abdellah, Beni Hadifa y Ajdir fueron las más castigadas. La marginación a que está sometida esta región –una de las más pobres y desatendidas del país–, su geografía montañosa y con apenas infraestructuras, la dispersión de las aldeas y la descoordinación entre la administración estatal y local, complicó y retrasó la llegada de la ayuda humanitaria en los primeros días.

El Grup Rif Balears, integrado por las entidades siguientes: Asociación de Inmigrantes Marroquíes, Médicos del Mundo, GOB, CGT, STEI, Fundación Diagrama, Avanç y OIKOS, constituyó de inmediato un comité de crisis para organizar el envío de ayuda humanitaria. La página web que el Grup Rif Balears utiliza habitualmente como punto de encuentro y de trabajo entre asociaciones y entidades de los dos países, se convirtió entonces en un medio muy eficaz para transmitir información.

La población rural, que había perdido sus bienes y viviendas, fue la beneficiaria de este proyecto. Para reducir la vulnerabilidad de los afectados se procedió al envío de tiendas de campaña para alojar a las familias, una tienda-almacén y otra de supervisión, una tienda-centro sanitario con el material necesario, artículos de higiene, ropa para bebés, garrafes y cisternas para el abastecimiento de agua, y carretillas y palas para recuperar de entre los escombros las escasas pertenencias que pudieron salvarse.

CRUZ ROJA ESPAÑOLA

Projecte: Enviament d'Ajuda Humanitària a la Població Afectada pel Terratrèmol de Bam
País: Iran
Zona: Districte de Bam, província de Kerman
Soci local: Mitja Lluna Roja Iraniana
Subvenció: 150.000 €

Proyecto: Envío de Ayuda Humanitaria a la Población Afectada por el Terremoto de Bam

País: Irán

Zona: Distrito de Bam, provincia de Kermán

Socio local: Media Luna Roja Iraní

Subvención: 150.000 €

Cruz Roja / Gerald Czech

La matinada del 26 de desembre de 2003, un fort sisme sacsejà la ciutat de Bam i els seus voltants. El 80% de les cases, construïdes amb toves i maons, s'esfondraren i sepultaren la major part dels seus habitants. Com a conseqüència d'aquest fet moriren 26.271 persones, almenys 30.000 resultaren ferides i més de 75.000 es quedaren sense casa, i sense els serveis mínims de salut, educació, etc.

Al cap de poques hores, i després de la sol·licitud d'ajuda per part del govern iranià, es posà en marxa el Programa d'Ajuda d'Emergència del Moviment Internacional de la Creu Roja i de la Mitja Lluna Roja amb l'objectiu de reduir la vulnerabilitat de la població afectada.

En vista de la impossibilitat d'adquirir el material d'emergència en el propi país, fou necessari proveir-se als magatzems de la Creu Roja a Espanya i a d'altres. Durant els dies posteriors al desastre es llogaren cinc avions per transportar-lo. Amb l'aportació del Govern balear, se sufragà la compra i l'enviament de 35 tendes de campanya familiars, dues tendes-magatzem, 2.500 mantes, 1.560 bidons d'aigua i 458 equips de cuina. El lliurament del material el realitzaren empleats de l'organització i personal voluntari.

L'organització decidí no distribuir menjar preparat ni establir menjadors comunitaris i optà pel repartiment d'equips de cuina. Així, es reposaven els estris perduts amb el terratrèmol i es proporcionaven aliments frescos, la qual cosa és més avantatjosa des del punt de vista logístic i nutricional. D'altra banda, les tendes familiars i els bidons d'aigua de 15 litres afavoriren la recuperació de l'entorn familiar i normalitzaren, en la mesura del possible, la vida de la població damnificada.

Cruz Roja / Farooq Burney

En la madrugada del 26 de diciembre de 2003, un fuerte sismo sacudió la ciudad de Bam y sus alrededores. El 80% de las casas, construidas con adobe y ladrillo, se vinieron abajo sepultando a la mayor parte de sus habitantes. Como consecuencia, murieron 26.271 personas, al menos 30.000 resultaron heridas y más de 75.000 quedaron sin hogar, y sin los servicios mínimos de salud, educación, etc.

A las pocas horas, y tras la solicitud de ayuda por parte del gobierno iraní, se puso en marcha el Programa de Ayuda de Emergencia del Movimiento Internacional de la Cruz Roja y de la Media Luna Roja con el objetivo de reducir la vulnerabilidad de la población afectada.

Ante la imposibilidad de adquirir el material de emergencia en el propio país, hubo que surtirse de los almacenes de Cruz Roja en España y en otros. Durante los días posteriores al desastre se fletaron cinco aviones para su transporte. Con la aportación del Govern Balear, se sufragó la compra y el envío de 35 tiendas de campaña familiares, 2 tiendas-almacén, 2.500 mantas, 1.560 bidones de agua y 458 kits de cocina. La entrega del material fue realizada por empleados de la organización y personal voluntario.

La organización decidió no distribuir comida preparada o establecer comedores comunitarios y optó por el reparto de kits de cocina. Así, se reponían los útiles perdidos con el terremoto y se proporcionaban alimentos frescos, lo que resulta más ventajoso desde el punto de vista logístico y nutricional. Por otro lado, las tiendas familiares y los bidones de agua de 15 litros favorecieron la recuperación del entorno familiar y normalizaron, en lo que cabe, la vida de la población damnificada.

Cruz Roja / Mihoko Goto

LLEVANT EN MARXA

Projecte: Pla d'Emergència Alimentària a Etiòpia
País: Etiòpia
Zona: Estats regionals de Choa, Sidamo i Tigre
Soci local: Catholic Relief Service
Subvenció: 54.000 €

Proyecto: Plan de Emergencia Alimentaria en Etiopia

País: Etiopia

Zona: Estados regionales de Choa, Sidamo y Tigre

Socio local: Catholic Relief Service

Subvención: 54.000 €

Llevant en Marxa

El mes de desembre de 2002, les Nacions Unides emeteren una alerta urgent sobre l'anguniós situació alimentària de 60 milions de persones, a causa de la sequera i altres catàstrofes. Com ara a 17 països i regions del món, la població d'Etiòpia necessitava ajuda alimentària immediata.

A fi de recollir aliments, l'organització Llevant en Marxa emprengué la campanya "Illes Balears contra la Fam a Etiòpia". Tres mesos després, s'havien obtingut 400 tones d'aliments que foren transportats per via marítima a Etiòpia.

La ciutat de Zway, a 160 quilòmetres de la capital, Addis Abeba, té una població de 120.000 habitants, que s'incrementa cada dia amb l'arribada de persones de les zones rurals que cerquen aliment. La regió és semidesèrtica i té greus mancances en infraestructures sanitàries, escolars, etc.

El grup de Llevant en Marxa realitzà la primera aturada tècnica a la missió de les germanes salesianes a Zway, on entregaren 24.000 € per ajudar a pagar les despeses del seu programa d'alimentació. Aquest programa atén unes 7.000 persones diàries, la gran majoria d'ètnia oromo, que procedeixen d'una zona de llogarets uns 20 quilòmetres lluny de la ciutat. L'alimentació per a mares i nins consisteix en llet, cereals, proteïnes i vitamines.

A continuació, l'expedició de Llevant en Marxa viatjà a la regió de Sidamo, on visitaren la missió i l'hospital de Gambo, administrats per l'Institut de Missioners de la Consolata. L'aportació de 30.050 € es destinà a despeses de la missió i de l'hospital, que assisteix una població d'un es 75.000 persones. Les malalties més freqüents són infeccions, desnutrició, tuberculosi, malària, lepra i gangrena.

Els dies següents, es procedí a l'adquisició de 50 tones de cereals, en el mercat local, que es repartiren entre la missió de Gambo, la comunitat de leprosos i els poblats veïns, i cada família rebé 50 quilograms de blat. Finalment, es destinaren 24.000 € a les missions de l'orde italiana de la Consolata a Cachachulo, Gambela, Bucro i Negheti.

En diciembre de 2002, Naciones Unidas emitió una alerta urgente sobre la angustiada situación alimentaria de 60 millones de personas, a causa de la sequía y otras catástrofes. Como en 17 países y regiones del mundo, la población de Etiopía necesitaba ayuda alimentaria inmediata.

Con objeto de recoger alimentos, la organización Llevant en Marxa emprendió la campaña "Illes Balears contra la Fam a l'Etiopia". Tres meses después, se habían obtenido 400 toneladas de alimentos que fueron transportados por vía marítima a Etiopía.

La ciudad de Zway, distante 160 kilómetros de la capital, Addis Abeba, tiene una población de 120.000 habitantes, que se incrementa cada día con la llegada de personas de las zonas rurales en busca de alimento. La región es semi-desértica y tiene graves carencias en infraestructuras sanitarias, escolares, etc.

El grupo de Llevant en Marxa realizó la primera parada técnica en la misión de las hermanas salesianas en Zway, donde entregaron 24.000 € para ayudar a costear los gastos de su programa de alimentación. Este programa atiende a unas 7.000 personas diarias, en su mayoría de etnia oromo, que proceden de una zona de aldeas distante unos 20 kilómetros de la ciudad. La alimentación para madres y niños consiste en leche, cereales, proteínas y vitaminas.

A continuación, la expedición de Llevant en Marxa viajó a la región de Sidamo, donde visitaron la misión y el hospital de Gambo, administrados por el Instituto de Misioneros de la Consolata. La aportación de 30.050 € se destinó a gastos de la misión y del hospital, que asiste a una población de unas 75.000 personas. Las enfermedades más frecuentes son infecciones, desnutrición, tuberculosis, malaria, lepra y gangrena.

En los días siguientes, se procedió a la adquisición de 50 toneladas de cereales, en el mercado local, que se repartieron entre la misión de Gambo, la comunidad de leprosos y los poblados vecinos, recibiendo cada familia 50 kilogramos de trigo. Por último se destinaron 24.000 € a las misiones de la orden italiana de la Consolata en Cachachulo, Gambela, Bucro y Negheti.

Llevant en Marxa

Llevant en Marxa

UNICEF BALEARS

Projecte: Sanejament d'Aigua a la Regió de Darfur
País: Sudan
Zona: Estat federat de Darfur
Subvenció: 120.000 €

Proyecto: Saneamiento de Agua en la Región de Darfur
País: Sudán
Zona: Estado federado de Darfur
Subvención: 120.000 €

Unicef / Guillaume Bonn

Unicef / Guillaume Bonn

Després de dues dècades de guerra civil al Sudan, Darfur, vastíssima i àrida regió de l'oest del país, fou l'escenari d'un agreujament del conflicte. La pèssima situació de la població de la zona, provocada per la falta de recursos naturals, la marginació econòmica d'algunes ètnies i les èpoques de fam cícliques feren que, el 2003, grups rebels s'enfrontessin a les milícies progovernamentals i a l'exèrcit sudanès. Com a resposta, les milícies incendiaren centenars de pobles, destruïren les collites, mataren el bestiar i saquejaren les reserves d'aliments. Com a conseqüència d'aquest fet, més d'un milió de persones deixà les seves llars i buscà refugi en camps de desplaçats, on, en el millor dels casos, pogueren rebre ajuda humanitària.

Els desplaçaments massius de població i la vida als camps de refugiats multipliquen el risc de contreure malalties infectocontagioses, sobretot entre la població infantil, que és la més vulnerable. La malnutrició, l'amuntegament, el mal sanejament i la falta d'aigua potable, eleven l'índex de mortalitat. Per això, és fonamental que a la primera fase d'emergència es disposi d'una ajuda ràpida i eficaç.

El projecte d'Unicef Balears s'emmarca dintre del programa d'Aigua i Sanejament que aquesta organització emprengué l'octubre de 2004, per tal d'assegurar, durant quatre mesos, la provisió de 20 litres diaris d'aigua potable a 746.300 refugiats i als habitants dels pobles veïns, fins a assolir un total d'1.574.400 persones.

La falta d'aigua potable obligà a perforar pous nous, a crear dipòsits d'aigua i a instal·lar i restaurar bombes de mà. Per a la gestió, l'administració i el manteniment de les operacions, es capacitaron 1.742 persones d'entre la població local.

En matèria de sanejament, es procedí a instal·lar latrines en els camps de desplaçats i es formaren 2.799 agents de salut, que col·laboraren en les campanyes informatives per promoure la salut i la higiene.

Unicef / Christine Nesbitt

Después de dos décadas de guerra civil en Sudán, Darfur, vastísima y árida región del oeste del país, fue escenario de un recrudecimiento del conflicto. La pésima situación de la población de la zona, provocada por la falta de recursos naturales, la marginación económica de algunas etnias y las hambrunas cíclicas llevaron, en 2003, a que grupos rebeldes se enfrentaran a las milicias progubernamentales y al ejército sudanés. En respuesta, las milicias incendiaron cientos de pueblos, destruyeron las cosechas, mataron al ganado y saquearon las reservas de alimentos. Como consecuencia, más de un millón de personas huyó de sus hogares y buscó refugio en campos de desplazados, donde, en el mejor de los casos, pudieron recibir ayuda humanitaria.

Los desplazamientos masivos de población y la vida en los campos de refugiados multiplican el riesgo de contraer enfermedades infecto-contagiosas, sobre todo entre la población infantil, que es la más vulnerable. La malnutrición, el hacinamiento, el mal saneamiento y la falta de agua potable, elevan el índice de mortalidad. Por eso, es fundamental que en la primera fase de emergencia se cuente con una ayuda rápida y eficaz.

El proyecto de Unicef Balears se enmarca dentro del programa de Agua y Saneamiento que esta organización emprendió en octubre de 2004, para asegurar, durante cuatro meses, la provisión de 20 litros diarios de agua potable a 746.300 refugiados y a los habitantes de los pueblos vecinos, alcanzando a un total de 1.574.400 personas.

La falta de agua potable obligó a perforar nuevos pozos, crear depósitos de agua e instalar y restaurar bombas de mano. Para la gestión, la administración y el mantenimiento de las operaciones, se capacitó a 1.742 personas de entre la población local.

En materia de saneamiento, se procedió a instalar letrinas en los campos de desplazados y se formó a 2.799 agentes de salud, que colaboraron en las campañas informativas para promover la salud y la higiene.

SOFISTICAT, NO PRIMITIU

De com el coneixement de la mar de les tribus aïllades de les illes Andaman i Nicobar els ajudà a sobreviure al tsunami.

SOFISTICADO, NO PRIMITIVO

De cómo el conocimiento del mar de las tribus aisladas de las islas Andamán y Nicobar les ayudó a sobrevivir al tsunami.

Sovint, quan apareixen a la premsa articles sobre els pobles indígenes del món, s'utilitzen termes pejoratius com ara "salvatges", "primitius" o de l'"edat de pedra".

Aquestes expressions, que reflecteixen una actitud i una mentalitat derivades de l'època colonial, són errònies en termes científics i produeixen danys greus, ja que reforcen estereotips que encara avui dia s'utilitzen amb freqüència per justificar la violació dels drets dels pobles indígenes.

De fet, la visió generalitzada de les tribus aïllades com a "primitives" constitueix el germen de les amenaces a la seva supervivència. Per exemple, els grups poderosos, com ara governs o empreses, solen justificar l'establiment forçós, les expulsions i altres abusos envers els indígenes al·legant que és "pel seu propi bé", i que així "es posen al dia" amb la resta del món.

Totes les societats es van adaptant contínuament a les circumstàncies canviants del seu entorn. Malgrat això, desconeixem com s'han anat transformant les societats més aïllades durant els últims segles. Pobles pràcticament incomunicats –com els sentinelesos, habitants de les illes Andaman, molt properes a l'epicentre del recent sisme submarí– poden haver canviat molt poc, però són conjectures: ningú no ho sap.

El que sí que sabem és que els caçadors-recol·lectors actuals no viuen com els nostres avantpassats de l'edat

A menudo, cuando aparecen en la prensa artículos sobre los pueblos indígenas del mundo, se utilizan términos peyorativos como "salvajes", "primitivos" o de la "edad de piedra".

Estas expresiones, que reflejan una actitud y una mentalidad derivadas de la época colonial, son erróneas en términos científicos y producen un grave daño, al reforzar estereotipos que aún hoy se utilizan con frecuencia para justificar la violación de los derechos de los pueblos indígenas.

De hecho, la visión generalizada de las tribus aisladas como "primitives" constituye el germen de las amenazas a su supervivencia. Por ejemplo, los grupos poderosos, tales como gobiernos o empresas, suelen justificar el asentamiento forzoso, las expulsiones y otros desmanes hacia los indígenas, alegando que es "por su propio bien", y que así "se ponen al día" con el resto del mundo.

Todas las sociedades están continuamente adaptándose a las circunstancias cambiantes de su entorno. Sin embargo, desconocemos cómo se han ido transformando las sociedades más aisladas en los últimos siglos. Pueblos prácticamente incomunicados –como los sentinelesos, habitantes de las islas Andamán, muy cercanas al epicentro del reciente maremoto– pueden haber cambiado muy poco, pero se trata de conjeturas: nadie lo sabe.

Lo que sí sabemos es que los cazadores-recolectores actuales no viven como nuestros ancestros de la edad de

Survival

de pedra, la majoria dels quals caçaven grans mamífers, extingits fa milers d'anys, i empraven tècniques i tecnologies molt distintes de les d'un boiximà, un habitant de l'Amazònia o de les Andaman del segle XXI.

Així doncs, quan qualifiquem els pobles indígenes moderns com a "primitius" i "salvatges", insinuem que són com els nostres avantpassats; que no han "progresat", mentre que nosaltres sí que ho hem fet. Aquesta insinuació implica inevitablement que la seva intel·ligència ha evolucionat menys que la nostra: sinó, per què nosaltres hem "avançat" i ells no? Aquesta visió ens col·loca irremissiblement en una posició "superior" a la seva, la qual cosa és un error. Per molt entusiasta que sigui un defensor d'allò que ara anomenem "progrés" (un concepte que, de fet, molta gent qüestiona), ningú no pot negar la perícia i les tècniques avançades que practiquen els pobles tribals. Així, sembla una ironia que les cinc tribus aïllades de les illes Andaman i Nicobar sobrevissessin pràcticament intactes a la catàstrofe del passat 26 de desembre. Possiblement, fou gràcies al seu sofisticat coneixement de les fluctuacions marines, a la seva capacitat a l'hora d'interpretar altres signes d'alarma, com ara el moviment dels ocells, i al seu bon criteri per no construir les cases al costat de la riba.

Els grups tribals que habiten a les illes Andaman (Índia) –els granandamanesos, els onge, els jarawa i els sentinelesos– pertanyen a les denominades tribus "Negrito", que es creu que viatjaren des d'Àfrica fa uns 60.000 anys. Tots són caçadors-recol·lectors i nòmades: cacen porcs senglars, varans, atrapen peixos amb arc i fletxes, i recol·lecten mel, arrels i baies de la selva. Els jarawa tenen una població aproximada de 270 individus i només han tingut contacte pacífic amb estrangers durant els últims sis anys.

Molts de pobles indígenes, inclosos els sentinelesos i els jarawa de les illes Andaman, han deixat clar que no volen un contacte molt estret amb gent forana. És a dir, no es volen parèixer a nosaltres. Tenint en compte la història dels seus cosins onge, que gairebé desaparegueren quan tractaren amb els britànics, podem considerar aquesta actitud bastant intel·ligent.

Ana M. Machado, responsable de Difusió de Survival International (Espanya).

pedra, la mayoría de aquellos cazaban grandes mamíferos, extinguidos hace miles de años, y empleaban técnicas y tecnologías muy distintas de las de un bosquimano, un habitante de la Amazonía o de las Andamán del siglo XXI.

Así pues, cuando calificamos a los pueblos indígenas modernos como "primitivos" y "salvajes", estamos insinuando que son como nuestros antepasados; que no han "progresado", mientras que nosotros sí lo hemos hecho. Dicha insinuación implica inevitablemente que su inteligencia ha evolucionado menos que la nuestra: sino, ¿por qué nosotros hemos "avanzado" y ellos no? Esta visión nos coloca irremisiblemente en una posición "superior" a la suya, lo cual es un error. Por muy entusiasta que sea un defensor de lo que ahora llamamos "progreso" (un concepto que, de hecho, mucha gente cuestiona), nadie puede negar la pericia y las técnicas avanzadas que practican los pueblos tribales. Así, parece una ironía que las cinco tribus aisladas de las islas Andamán y Nicobar sobrevivieran prácticamente intactas a la catástrofe del pasado 26 de diciembre. Posiblemente, fue gracias a su sofisticado conocimiento de las fluctuaciones marinas, a su capacidad para interpretar otros signos de alarma, como el movimiento de los pájaros, y a su buen criterio para no construir sus hogares junto a la orilla.

Los grupos tribales que habitan en las islas Andamán (India) –los granandamaneses, los onge, los jarawa y los sentinelesos– pertenecen a las denominadas tribus "Negrito", que se cree que viajaron desde África hace unos 60.000 años. Todos ellos son cazadores-recolectores y nómadas: cazan jabalíes, lagartos monitor, atrapan peces con arco y flechas, y recolectan miel, raíces y bayas de la selva. Los jarawa tienen una población aproximada de 270 individuos y sólo han tenido contacto pacífico con extranjeros en los últimos seis años.

Muchos pueblos indígenas, incluidos los sentinelesos y los jarawa de las islas Andamán, han dejado claro que no desean un contacto muy estrecho con gente foránea. Es decir, no quieren parecerse a nosotros. Teniendo en cuenta la historia de sus primos onge, que casi desaparecieron al tener trato con los británicos, podemos considerar tal actitud bastante inteligente.

Ana M. Machado, responsable de Difusión para Survival International (España).

www.survival.es

Survival

Survival

Creu Roja Espanyola:

Medan (Indonèsia)
Subministrament d'aigua potable i sanejament

Fundació Vicenç Ferrer:

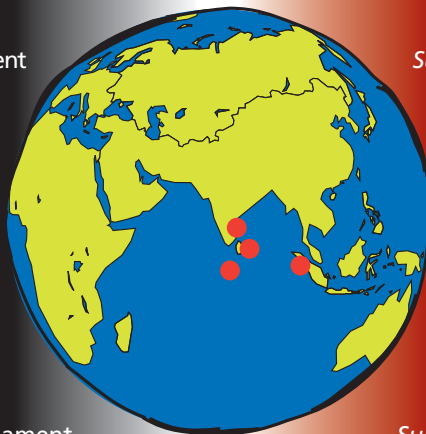
Andhra Pradesh i Tamil Nadu (Índia)
Ajuda d'emergència

Metges del Món:

Sri Lanka, Aceh (Indonèsia)
Millora de les condicions de salut i higiene

Unicef:

Sri Lanka, Maldives
Subministrament d'aigua potable i sanejament

Cruz Roja Española:

Medan (Indonèsia)
Suministro de agua potable y saneamiento

Fundación Vicente Ferrer:

Andhra Pradesh y Tamil Nadu (India)
Ayuda de emergencia

Médicos del Mundo:

Sri Lanka, Aceh (Indonesia)
Mejora de las condiciones de salud e higiene

Unicef:

Sri Lanka, Maldivas
Suministro de agua potable y saneamiento

EMERGÈNCIA: ÀSIA

El passat 29 de desembre, la Direcció General de Cooperació reuní el Comitè d'Emergències Permanent per tal d'oferir una primera resposta al desastre del sud-est asiàtic. Quatre projectes d'ajuda humanitària reberen 150.000 €, en la línia d'ajudes d'emergència del Govern de les Illes Balears.

“Què ens passarà a nosaltres demà?”, es repeteixen els habitants de la població índia de Velinda Mavidi, a l'estat de Tamil Nadu, un dels més castigats pel tsunami. Ho han perdut tot: les persones estimades, cases, animals, cultius, vaixells, i a més a més, una bona part de les infraestructures (carreteres, conduccions d'aigua, línies elèctriques, hospitals, escoles, zones turístiques) han quedat molt malmeses.

La **Fundació Vicenç Ferrer (FVF)**, en col·laboració amb l'administració local i estatal, els presta assistència d'emergència tot i que saben que aquest sentiment d'inquietud envers el futur, compartit per desenes de milers de persones de les zones costaneres del sud-est asiàtic, no desapareixerà fins que les promeses de reconstrucció es compleixin. Molts d'habitants de la regió –pescadors, agricultors, ramaders o artesans– perderen els seus mitjans de vida després del sisme submarí. Ara, la FVF subministra els estris necessaris per tal que puguin tornar a exercir la pesca i l'agricultura, i impulsa, a través de microcrèdits i d'altres accions, la reactivació socioeconòmica de la regió.

EMERGENCIA: ASIA

El 29 de diciembre pasado, la Dirección General de Cooperación reunió al Comité de Emergencias Permanente para ofrecer una primera respuesta al desastre del sureste asiático. Cuatro proyectos de ayuda humanitaria recibieron 150.000 €, en la línea de ayudas de emergencia del Govern de les Illes Balears.

“¿Qué va a pasar con nosotros mañana?”, se repiten los habitantes de la población india de Velinda Mavidi, en el estado de Tamil Nadu, uno de los más castigados por el tsunami. Lo han perdido todo: sus seres queridos, casas, animales, cultivos, barcos, y además, buena parte de las infraestructuras (carreteras, conducciones de agua, tendidos eléctricos, hospitales, escuelas, zonas turísticas) han resultado muy dañadas.

La **Fundación Vicente Ferrer (FVF)**, en colaboración con la administración local y estatal, les está prestando asistencia de emergencia aunque saben que este sentimiento de inquietud hacia el futuro, compartido por decenas de miles de personas de las zonas costeras del sureste asiático, no desaparecerá hasta que las promesas de reconstrucción se cumplan. Muchos habitantes de la región –pescadores, agricultores, ganaderos o artesanos– perdieron sus medios de vida tras el maremoto. Ahora, la FVF está suministrando los aparjos necesarios para que vuelvan a ejercer la pesca y la agricultura, e impulsa, a través de microcréditos y de otras acciones, la reactivación socio-económica de la región.

Médicos del Mundo

La Fundació Vicenç Ferrer, implantada en el districte indi d'Anantapur des de fa tres dècades, ja prestà assistència a la població de l'estat de Gujarat després del terratrèmol de 2001. El projecte que posà en marxa l'endemà del tsunami, i que tindrà una durada de sis mesos, s'inicià amb l'enviament de dos combois amb personal mèdic, enginyers, logistes i productes de primera necessitat (aliments, roba d'abric, aigua, medicaments, etc.) a les zones costaneres més afectades dels estats d'Andhra Pradesh i Tamil Nadu. Avui, més de quatre mil famílies continuen rebent assistència humanitària de la FVF.

"L'aigua estancada pot ser tan perillosa com l'aigua en moviment", declarà Carol Bellamy, directora executiva d'Unicef, pocs dies després del desastre del sud-est asiàtic. D'aquí, la importància de projectes com aquest en el qual participa **Unicef Balears**, dedicat al sanejament i al subministrament d'aigua potable per prevenir les greus malalties que es transmeten a través de l'aigua contaminada (còlera, diarrees, disenteria i altres). Des dels dies posteriors al desastre, es distribuïren entre els habitants de les zones afectades de Sri Lanka i Maldives: pastilles de purificació d'aigua, tancs i bidons d'aigua, sals de rehidratació oral i equips familiars d'higiene, tot prestant especial atenció a la infància, que és la més vulnerable a les malalties.

"Està tot arrasat. L'ona entrà tres quilòmetres terra endins; no tenen subministrament d'aigua potable, no tenen electricitat, necessiten medicines, centres mèdics, de tot", declarava pocs dies després del tsunami, des de Sumatra, la responsable de l'equip de la Creu Roja Espanyola, Sara Escudero.

Pel que fa a l'operatiu desplegat per la **Creu Roja Espanyola**, aquest projecte es dedicà al subministrament d'aigua potable a Medan, capital provincial de Sumatra del Nord, on els sistemes de conducció d'aigua

Unicef / Shehzad Noorani

Médicos del Mundo

La Fundación Vicente Ferrer, implantada en el distrito indio de Anantapur desde hace tres décadas, ya prestó asistencia a la población del estado de Gujarat tras el terremoto de 2001. El proyecto que puso en marcha el día siguiente del tsunami, y que tendrá una duración de seis meses, se inició con el envío de dos convoyes con personal médico, ingenieros, logistas y productos de primera necesidad (alimentos, ropa de abrigo, agua, medicamentos, etc.) a las zonas costeras más afectadas de los estados de Andhra Pradesh y Tamil Nadu. Hoy, más de cuatro mil familias siguen recibiendo asistencia humanitaria de la FVF.

*"El agua estancada puede ser tan peligrosa como el agua en movimiento", declaró Carol Bellamy, directora ejecutiva de Unicef, pocos días después del desastre del sureste asiático. De ahí, la importancia de proyectos como éste en que participa **Unicef Balears**, dedicado al saneamiento y al suministro de agua potable para prevenir las graves enfermedades que se transmiten a través del agua contaminada (cólera, diarreas, disentería y otras). Desde los días posteriores al desastre, se distribuyeron entre los habitantes de las zonas afectadas de Sri Lanka y Maldivas: pastillas de purificación de agua, tanques y bidones de agua, sales de rehidratación oral y kits familiares de higiene, prestando especial atención a la infancia, que es la más vulnerable ante las enfermedades.*

"Está todo arrasado. La ola entró tres kilómetros tierra adentro; no tienen suministro de agua potable, no tienen electricidad, necesitan medicinas, centros médicos, de todo", declaraba a los pocos días del tsunami, desde Sumatra, la responsable del equipo de Cruz Roja Española, Sara Escudero.

*Dentro del operativo desplegado por **Cruz Roja Española**, este proyecto estuvo dedicado al suministro de agua potable en Medan, capital provincial de Sumatra del Norte, donde los sistemas de conducción de agua habían*

Unicef / Jeremy Horner

Cruz Roja / Craig Wood

havien quedat destrossats o contaminats per l'aigua de la mar. Amb aquesta finalitat es procedí a l'enviament d'una Unitat de Resposta a Emergències (ERU) especialitzada en aigua i sanejament, juntament amb sis tècnics que s'ocuparen del seu bon funcionament. La unitat, composta per cinc plantes potabilitzadores, té una capacitat de producció diària de 250.000 litres d'aigua d'alta qualitat per a hospitals i 500.000 litres per a consum humà, i disposa d'equipament de sanejament mediambiental.

El projecte de **Metges del Món** (MDM) reforçà les malmenades infraestructures mèdiques locals de la zona de Trincomalee (Sri Lanka) i Calang (Indonèsia), i ajudà a millorar la salut i la higiene de més de 100.000 persones afectades pel tsunami. En el primer mes d'intervenció, els 28 cooperants (12 a Sri Lanka i 16 a Indonèsia) treballaren principalment en tasques d'assistència mèdica, vigilància epidemiològica i higiene familiar i comunitària. A l'hospital del districte de Kinniya (Sri Lanka), rehabilitat parcialment després del sisme submarí, s'assistiren nombrosos ferits, sobretot de traumatismes i ferides infectades. A més, MDM posà en marxa un programa de suport psicològic per ajudar a mitigar el dolor i l'angoixa de milers de damnificats.

A Indonèsia, aquesta ONG instal·là una Unitat de Cures Bàsiques de Salut a la ciutat de Calang, a la costa oest de Sumatra, la més arrasada pel terratrèmol submarí. Aquesta unitat disposa d'una àrea de consulta externa i una d'ingressos amb 24 llits. Segons l'informe del 3 de febrer, en aquest centre mèdic es realitzaven diàriament entre 20 i 30 consultes: "Les patologies són les habituals, excepte quatre casos de malària registrats els últims dos dies. S'ha iniciat un sistema de clíniques mòbils, que visiten les zones més remotes del districte i els voltants de Calang. A la missió s'han sumat un coordinador mèdic i un llevador, la qual cosa permet iniciar activitats de cura ginecològica i salut reproductiva...".

Pocs dies després, un tècnic explicava: "La població de Calang mostra una gran confiança en l'equip de MDM. El sistema de clíniques mòbils continua a bon ritme en els pobles de Sayam, Gelumpang i Rigah, amb una mitjana de 50 pacients assistits al dia." I és que, en aquesta regió completament devastada pel sisme submarí, hi ha certa sensació d'inseguretat pel conflicte que des de fa més de 25 anys enfronta grups independentistes amb l'exèrcit indonesi.

quedado destrozados o contaminados por el agua de mar. Para ello se procedió al envío de una Unidad de Respuesta ante Emergencias (ERU) especializada en agua y saneamiento, junto a seis técnicos que se ocuparon de su buen funcionamiento. La unidad, compuesta por cinco plantas potabilizadoras, tiene una capacidad de producción diaria de 250.000 litros de agua de alta calidad para hospitales y 500.000 litros para consumo humano, y cuenta con equipamiento de saneamiento medioambiental.

*El proyecto de **Médicos del Mundo** (MDM) reforzó las maltrechas infraestructuras médicas locales de la zona de Trincomalee (Sri Lanka) y Calang (Indonesia), y ayudó a mejorar la salud y la higiene de más de 100.000 personas afectadas por el tsunami. En el primer mes de intervención, los 28 cooperantes (12 en Sri Lanka y 16 en Indonesia) trabajaron principalmente en labores de asistencia médica, vigilancia epidemiológica e higiene familiar y comunitaria. En el hospital del distrito de Kinniya (Sri Lanka), rehabilitado parcialmente después del maremoto, se asistió a numerosos heridos, sobre todo de traumatismos y heridas infectadas. Además, MDM puso en marcha un programa de apoyo psicológico para ayudar a mitigar el dolor y la angustia de miles de damnificados.*

En Indonesia, esta ONG instaló una Unidad de Cuidados Básicos de Salud en la ciudad de Calang, en la costa oeste de Sumatra, la más arrasada por el maremoto. Esta unidad dispone de un área de consulta externa y una de ingresos con 24 camas. Según el informe del 3 de febrero, en este centro médico se realizaban diariamente entre 20 y 30 consultas: "Las patologías son las habituales, excepto cuatro casos de malaria registrados en los últimos dos días. Se ha iniciado un sistema de clínicas móviles, que visitan las zonas más remotas del distrito y alrededores de Calang. A la misión se han sumado un coordinador médico y un matron, lo que permite iniciar actividades de cuidado ginecológico y salud reproductiva...".

Pocos días después, un técnico explicaba: "La población de Calang está mostrando una gran confianza en el equipo de MDM. El sistema de clínicas móviles continúa a buen ritmo en los pueblos de Sayam, Gelumpang y Rigah, con una media de 50 pacientes asistidos al día." Y es que, en esta región completamente devastada por el maremoto, hay cierta sensación de inseguridad por el conflicto que desde hace más de 25 años enfrenta a grupos independentistas con el ejército indonesio.

Cruz Roja / Craig Wood

Junts per Àsia

Dins les accions iniciades pel Govern balear, en relació amb la tragèdia del sud-est asiàtic, dirigides a l'ajuda d'emergència i al suport dels projectes de reconstrucció i d'ajuda a la població, s'hi inclou la campanya "Junts per Àsia".

Aquesta campanya, duta a terme juntament amb el Fons Mallorquí de Cooperació, el Fons Menorquí de Cooperació i el Fons Pitiús de Cooperació, ha obert diferents comptes corrents en diverses entitats bancàries ("la Caixa", "Sa Nostra", CAM, BBVA, Caixa de Colònia, Caixa Rural i Banca March). Qualsevol persona, institució, entitat, associació o centre pot fer les seves aportacions o ingressar el producte de la recollida de fons que hagi promogut, acudint a qualsevol d'aquestes entitats bancàries i indicant que vol fer una aportació a la campanya "Junts per Àsia".

Les ONG interessades podran presentar els seus projectes a la convocatòria pública de subvencions que el Govern de les Illes Balears publicarà en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*. Els comptes bancaris, inicialment, es tancaran el dia 16 de maig. La campanya es desenvolupa també a les escoles i centres educatius de les Illes Balears. Una vegada acabada, s'organitzarà una jornada festiva que comptarà amb la participació d'artistes i esportistes de les illes.

Junts per Àsia

Dentro de las acciones iniciadas por el Govern balear, en relación con la tragedia del sureste asiático, dirigidas a la ayuda de emergencia y al apoyo de los proyectos de reconstrucción y de ayuda a la población, se incluye la campaña "Junts per Àsia".

Esta campaña, llevada a cabo junto con el Fons Mallorquí de Cooperació, el Fons Menorquí de Cooperació y el Fons Pitiús de Cooperació, ha abierto diferentes cuentas corrientes en diversas entidades bancarias ("la Caixa", "Sa Nostra", CAM, BBVA, Caixa de Colònia, Caixa Rural y Banca March). Cualquiera de estas entidades bancarias e indicando que quiere hacer una aportación a la campaña "Junts per Àsia".

Las ONG interesadas podrán presentar sus proyectos en la convocatoria pública de subvenciones que el Govern de les Illes Balears publicará en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*. Las cuentas bancarias, inicialmente, se cerrarán el día 16 de mayo. La campaña se está desarrollando también en las escuelas y centros educativos de las Illes Balears. A su término, se organizará una jornada festiva que contará con la participación de artistas y deportistas de las islas.

Presentació de projectes a la convocatòria 2005

S'han presentat els projectes per a la convocatòria de subvencions de l'any 2005 de la Direcció General de Cooperació. L'import màxim que s'hi destina és de 5.000.000 €, que es distribueixen entre les modalitat següents:

- Cooperació (4.000.000 €), amb un total de 112 projectes presentats, dins els apartats: Arreu del món (2.750.000 €), amb 83 projectes; Mediterrània (500.000 €), amb 12 projectes; Sàhara (500.000 €), amb 10 projectes; Emergències (250.000 €), amb 7 projectes presentats fins al dia 1 d'abril.
- Sensibilització (400.000 €), amb 34 projectes.
- Projectes de Cooperants (300.000 €), amb 39 projectes.
- Projectes de Cases Balears (300.000 €), amb 14 projectes.

Aquests projectes es troben en fase de valoració, i al mes d'abril s'espera poder celebrar les corresponents comissions avaluadores.

Presentación de proyectos para la convocatoria 2005

Se han presentado los proyectos para la convocatoria de subvenciones del año 2005 de la Dirección General de Cooperación. El importe máximo que se destina es de 5.000.000 €, que se distribuyen entre las modalidades siguientes:

- Cooperación (4.000.000 €), con un total de 112 proyectos presentados, en los apartados: Alrededor del mundo (2.750.000 €), con 83 proyectos; Mediterráneo (500.000 €), con 12 proyectos; Sahara (500.000 €), con 10 proyectos; Emergencias (250.000 €), con 7 proyectos presentados hasta el día 1 de abril.
- Sensibilización (400.000 €), con 34 proyectos.
- Proyectos de Cooperantes (300.000 €), con 39 proyectos.
- Proyectos de Casas Baleares (300.000 €), con 14 proyectos.

Estos proyectos se hallan en fase de valoración, y en el mes de abril se espera poder celebrar las correspondientes comisiones evaluadoras.

subscriu-te | suscríbete
gratuïtament | gratuitamente

cooperant
www.cooperant.org

Nom i llinatges / Nombre y apellidos

Telèfon / Teléfono

Adreça / Dirección

CP

Localitat / Localidad

Província / Provincia

E-mail

Subscriu-te avui mateix enviant aquest cupó a: | Suscríbete hoy mismo enviando este cupón a:

Govern de les Illes Balears - Conselleria de Presidència i Esports - Direcció General de Cooperació

Pl. del Bisbe Berenguer de Palou, 10 • 07003 Palma • Tel.: 971 17 74 34 • Fax: 971 17 60 98

Si vols més informació, posa't en contacte amb nosaltres | Si quieres más información, ponte en contacto con nosotros

Conveni amb la Universitat de les Illes Balears

Dins el Conveni Marc de Col·laboració General entre el Govern balear i la Universitat de les Illes Balears (UIB), per tal de millorar la capacitat dels professionals de la cooperació al desenvolupament a les illes i als països empobrits, les actuacions previstes pel conveni signat el 22 de març de 2005 són:

- Elaboració del material adient per implantar a distància un curs de postgrau d'especialista universitari en cooperació internacional, que s'ha d'impartir durant l'any 2006.
- Realització de tres cursos curts en matèria de cooperació al desenvolupament a la UIB.
- Convocatòria d'un premi de recerca sobre cooperació al desenvolupament i publicació d'un dels premis de recerca concedits en anys anteriors.
- Convocatòria de beques per tal que els alumnes de la UIB facin les pràctiques en països en vies de desenvolupament durant el curs acadèmic 2005/2006.
- Realització d'un curs sobre turisme sostenible emmarcat en el programa Azahar de cooperació en temes mediambientals a la Mediterrània.
- Programa de voluntariat universitari en temes de cooperació per al desenvolupament.
- Suport a programes de cooperació generats per equips de la Universitat de les Illes Balears.
- Accions de suport a universitats de països en vies de desenvolupament.
- Realització del IV Seminari Internacional de Cooperació a la UIB.

Pla Operatiu 2005 entre la Conselleria de Presidència i Esports i l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional (AECI)

Mitjançant el Pla Operatiu 2005, l'AECI i la Conselleria de Presidència i Esports es comprometen a aconseguir els objectius i a executar les activitats identificades als projectes anomenats "Projecte de Seguretat Alimentària i Creació de Llocs de Treball a la Franja de Gaza", "Millora de les Condicions Ambientals de la Costa d'Ued Lau" i "Seminari Avançat del Programa Azahar sobre Gestió Mediambiental de l'Activitat Turística", integrats en el marc del programa Azahar. La Conselleria de Presidència i Esports aportarà 220.000 € al "Projecte de Seguretat Alimentària i Creació de Llocs de Treball a la Franja de Gaza", i 28.500 € per a la "Millora de les Condicions Ambientals de la Costa d'Ued Lau". Així mateix, dins el conveni amb la Universitat (abans esmentat) es preveu el finançament de 34.000 € del projecte "Seminari Avançat del Programa Azahar sobre Gestió Mediambiental de l'Activitat Turística".

El mes de febrer fou aprovat el Pla Director 2005-2008 de la Cooperació Espanyola.

Convenio con la Universitat de les Illes Balears

Dentro del Convenio Marco de Colaboración General entre el Govern balear y la Universitat de les Illes Balears (UIB), para mejorar la capacitación de los profesionales de la cooperación al desarrollo en las islas y en los países empobrecidos, las actuaciones previstas por el convenio firmado el 22 de marzo de 2005 son:

- Elaboración del material pertinente para implantar a distancia un curso de postgrado de especialista universitario en cooperación internacional, que se ha de impartir durante el año 2006.
- Realización de tres cursos breves en materia de cooperación al desarrollo en la UIB.
- Convocatoria de un premio de investigación sobre cooperación al desarrollo y publicación de uno de los premios de investigación concedido en años anteriores.
- Convocatoria de becas para que los alumnos de la UIB hagan las prácticas en países en vías de desarrollo durante el curso académico 2005/2006.
- Realización de un curso sobre turismo sostenible enmarcado en el programa Azahar de cooperación en temas medioambientales en el Mediterráneo.
- Programa de voluntariado universitario en temas de cooperación para el desarrollo.
- Apoyo a programas de cooperación generados por equipos de la Universitat de les Illes Balears.
- Acciones de apoyo a universidades de países en vías de desarrollo.
- Realización del IV Seminario Internacional de Cooperación en la UIB.

Plan Operativo 2005 entre la Consejería de Presidencia y Deportes y la Agencia Española de Cooperación Internacional (AECI)

Mediante el Plan Operativo 2005, la AECI y la Consejería de Presidencia y Deportes se comprometen a alcanzar los objetivos y a ejecutar las actividades identificadas en los proyectos denominados "Proyecto de Seguridad Alimentaria y Creación de Puestos de Trabajo en la Franja de Gaza", "Mejora de las Condiciones Ambientales de la Costa de Ued Lau" y "Seminario Avanzado del Programa Azahar sobre Gestión Medioambiental de la Actividad Turística", integrados en el marco del programa Azahar. La Consejería de Presidencia y Deportes aportará 220.000 € al "Proyecto de Seguridad Alimentaria y Creación de Puestos de Trabajo en la Franja de Gaza", y 28.500 € a la "Mejora de las Condiciones Ambientales de la Costa de Ued Lau". Así mismo, dentro del convenio con la Universidad (antes citado) se prevé la financiación de 34.000 € del proyecto "Seminario Avanzado del Programa Azahar sobre Gestión Medioambiental de la Actividad Turística".

El mes de febrero fue aprobado el Plan Director 2005-2008 de la Cooperación Española.

Al maig, la Direcció General de Cooperació es trasllada al carrer Sant Joan de la Salle, 7 - 07003 Palma.

En mayo, la Dirección General de Cooperación se traslada a la calle Sant Joan de la Salle, 7 - 07003 Palma.

Cruz Roja / Till Mayer

diari de viatge

diario de viaje

IMPRESSIONS DES D'ACEH (INDONÈSIA)

Tal com s'ha pogut llegir a la premsa d'arreu del món, gairebé no hi ha precedents d'una destrucció com la causada al sud-est asiàtic pel tsunami del passat 26 de desembre. De manera encertada, alguns han comparat l'impacte de l'ona al districte autònom d'Aceh (Sumatra) amb els efectes de l'explosió atòmica d'Hiroshima. Tampoc no hi ha precedents en la mobilització solidària que s'ha produït per tal de socórrer les víctimes; tanmateix, passaran molts anys abans que la població pugui refer-se del desastre. Les xifres són en aquest cas prou eloqüents: dels 4,5 milions d'habitants d'Aceh n'han mort més de 200.000, i 600.000 formen part de les llistes de desplaçats interns (gent que ha perdut els habitatges i els mitjans de subsistència).

Des d'un primer moment, les ONG presents a Sumatra van posar en marxa actuacions centrades en la sanitat, la millora de la qualitat de l'aigua i del sanejament, i la prevenció de les mancances nutricionals. Cal reconèixer que en aquests àmbits s'han assolit èxits importants; però ara, finalitzada la fase d'emergència, arriba l'hora d'iniciar les tasques de reconstrucció, sense oblidar l'atenció envers els traumes psicològics dels supervivents (no és gens estrany

trobar a Aceh persones que el 26/12 perderen en cosa de segons tota la família, i a qui no els queda ni casa, ni feina, ni cap esperança per tirar endavant).

Per la seva banda, l'estat indonesi, ajudat per alguns exèrcits estrangers i per les Nacions Unides, ha començat la ingent operació de reconstruir cases, escoles, hospitals i, sobretot, vies de comunicació. A hores d'ara, encara hi ha dotzenes de pobles aïllats a la malmesa costa oest (la més propera a l'epicentre), on més de 100 ponts foren esborrats del mapa pel sisme.

El moviment de solidaritat a escala planetària que la catàstrofe ha suscitat fa concebre, però, l'esperança d'una ràpida recuperació del país. Més difícil ho tindran, sens dubte, les víctimes més o menys oblidades del desastre: orfes, pares que han perdut els fills, vidus i vídues...

Per una vegada, encara que això no serveix gaire de conhort, la causa del sofriment humà no cal buscar-la en l'odi o en l'ambició dels homes, sinó en la fúria indesxifrabla de la natura. La majúscula operació solidària posada en marxa per socórrer els supervivents és, ben al contrari, d'allo més humana.

Miquel Àngel Ramon, membre de Metges del Món i coordinador del programa d'emergència d'aquesta organització a Aceh (Sumatra)

Médicos del Mundo

IMPRESSIONES DESDE ACEH (INDONESIA)

Tal como se ha podido leer en los periódicos de todo el mundo, apenas hay precedentes de una destrucción como la causada en el sureste asiático por el tsunami del pasado 26 de diciembre. Con bastante acierto, algunos han comparado el impacto de la ola en el distrito autónomo de Aceh (Sumatra) con los efectos de la explosión atómica de Hiroshima. Tampoco hay precedentes en la movilización solidaria que ha tenido lugar para socorrer a las víctimas; sin embargo, pasarán muchos años antes de que la población pueda reponerse del desastre. Las cifras son en este caso bastante elocuentes: de los 4,5 millones de habitantes de Aceh han muerto más de 200.000, y 600.000 forman parte de las listas de desplazados internos (personas que han perdido sus viviendas y medios de subsistencia).

Desde el primer momento, las ONG presentes en Sumatra pusieron en marcha actuaciones centradas en la sanidad, la mejora de la calidad del agua y del saneamiento, y la prevención de las carencias nutricionales. Hay que reconocer que en estos ámbitos se han conseguido éxitos importantes; pero ahora, finalizada la fase de emergencia, es hora de iniciar las tareas de reconstrucción, sin olvidar la atención hacia los traumas psicológicos de los supervivientes (no es extraño encon-

trar en Aceh personas que el 26/12 perdieron en cuestión de segundos a toda la familia, y a quienes no les queda ni casa, ni trabajo, ni ninguna esperanza para seguir adelante).

Por su parte, el estado indonesio, ayudado por algunos ejércitos extranjeros y por Naciones Unidas, ha comenzado la ingente operación de reconstruir casas, escuelas, hospitales y, sobre todo, vías de comunicación. Todavía hoy, hay docenas de pueblos aislados en la destrozada costa oeste (la más cercana al epicentro), donde más de 100 puentes fueron borrados del mapa por el seísmo.

El movimiento de solidaridad a escala planetaria que la catástrofe ha suscitado hace concebir la esperanza de una rápida recuperación del país. Más difícil lo tendrán, sin duda, las víctimas más o menos olvidadas del desastre: huérfanos, padres que han perdido a sus hijos, viudos y viudas...

Por una vez, aunque no sirva mucho de consuelo, la causa del sufrimiento humano no hay que buscarla en el odio o en la ambición humana, sino en la furia indescifrabla de la naturaleza. La majúscula operación solidaria puesta en marcha para socorrer a los supervivientes es, bien al contrario, de lo más humana.

Miquel Àngel Ramon, miembro de Médicos del Mundo y coordinador del programa de emergencia de esta organización en Aceh (Sumatra).

L'ARRÒS BASMATI

Basmati –fragant en hindi– és una varietat d'arròs, de gra llarg, textura suau i sabor lleuger, sec i perfumat, cultivat a la fèrtil regió del Punjab, al nord de l'Índia i a l'est del Pakistan, on es consumeix en ocasions especials.

En el mercat internacional assoleix preus elevats, mentrestant la seva demanda no para d'augmentar. Entre els nous consumidors hi ha asiàtics emigrats a Occident, que ara es poden permetre menjar basmati de la millor qualitat, però també moltes persones que han descobert aquest arròs singular, l'únic que és blanc per natura.

És molt probable que fos a l'Índia, lloc en el qual abundaven els arrossos silvestres, on fa 10.000 anys s'originés el cultiu de l'arròs (el fruit en gra de la planta *Oryza sativa*). Avui en dia, Àsia produeix el 92% de l'arròs del planeta, la major part per al propi consum.

"L'arròs és la vida" fou el lema amb el qual les Nacions Unides declararen el 2004 Any Internacional de l'Arròs i proposaren impulsar els sistemes de producció sostenible per ajudar a la conservació del medi ambient, i a millorar l'existència de les persones la vida de les quals depèn de l'arròs.

Com a l'Índia, on la major part de l'arròs es cultiva a petita escala i d'una manera tradicional, i on és la principal font d'ingressos i d'ocupació de més de 50 milions de llars. Als Estats Units, en canvi, els arrossars ocupen grans extensions i el cultiu es realitza mecànicament, la qual cosa provoca una forta competència en el sector.

Competència que ha arribat als drets de propietat sobre les llavors. És prou conegut l'abús de l'empresa texana Rice Tech Inc. que, el 1997, encreuant varietats de basmati amb índica, les patentà com a pròpies i les comercialitzà amb la denominació "Kasmati", "Texmati" i "Jasmati". Els productors agrícoles indis en denunciaren l'apropiació; durant segles, els seus avantpassats s'havien dedicat a la millora del basmati. La líder ecologista Vandana Shiva, manifestà que el mètode de Rice Tech no era nou i es limitava a la millora d'espècies, quelcom habitual en el perfeccionament dels cultius. Però, mentrestant –deia Shiva–, es desposseeix els agricultors del Punjab dels escassos recursos que els permeten subsistir en la perifèria del mercat global.

EL ARROZ BASMATI

Basmati –fragante en hindi– es una variedad de arroz, de grano largo, textura suave y sabor ligero, seco y perfumado, cultivado en la fértil región del Punjab, al norte de la India y al este de Pakistán, donde se consume en ocasiones especiales.

En el mercado internacional alcanza precios elevados, mientras su demanda no cesa de aumentar. Entre sus nuevos consumidores hay asiáticos emigrados a Occidente, que ahora pueden permitirse comer basmati de la mejor calidad, pero también muchas personas que han descubierto este singular arroz, el único que es blanco por naturaleza.

Es muy probable que fuera en la India, lugar en el que abundaban los arroces silvestres, donde hace 10.000 años se originara el cultivo del arroz (el fruto en grano de la planta *Oryza sativa*). Hoy en día,

Asia produce el 92% del arroz del planeta, en su mayor parte para consumo propio.

"El arroz es la vida" fue el lema con el que Naciones Unidas declaró 2004 Año Internacional del Arroz y propuso impulsar los sistemas de producción sostenible para ayudar a la conservación del medio ambiente, y a mejorar la existencia de las personas cuya vida depende del arroz.

Como en la India, donde la mayor parte del arroz se cultiva a pequeña escala y de modo tradicional, siendo la principal fuente de ingresos y de empleo para más de 50 millones de hogares. En Estados Unidos, en cambio, los arrozales ocupan grandes extensiones y su cultivo se realiza mecánicamente, provocando una fuerte competencia en el sector.

Competencia que ha alcanzado a los derechos de propiedad sobre las semillas. Es conocido el abuso de la empresa tejana Rice Tech Inc. que, en 1997, cruzando variedades de basmati con índica, las patentó como propias y comercializó bajo la denominación "Kasmati", "Texmati" y "Jasmati". Los productores agrícolas indios denunciaron la apropiación; durante

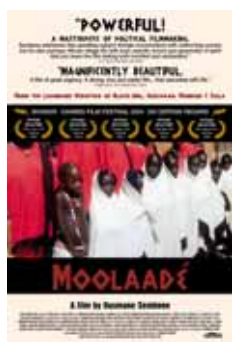
siglos, sus antepasados se habían dedicado a la mejora del basmati. La líder ecologista, Vandana Shiva, manifestó que el método de Rice Tech no era novedoso limitándose a la mejora de especies, algo habitual en el perfeccionamiento de los cultivos. Pero mientras tanto –decía Shiva–, se despoja a los agricultores del Punjab de los escasos recursos que les permiten subsistir en la periferia del mercado global.

Per què fa tan bona olor l'arròs basmati? Perquè els seus grans contenen la substància 2-acetil-1-pirrolina en una concentració més elevada que la resta d'arrossos.

¿Por qué huele tan bien el arroz basmati? Porque sus granos contienen la sustancia 2-acetil-1-pirrolina, en mayor concentración que el resto de arroces.

Moolaadé Ousmane Sembène, 117'. Senegal, 2004

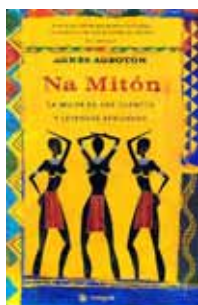
La pel·lícula, premiada a la secció "Una certa mirada" de Cannes a l'edició de 2004, és l'última obra d'aquest prolífic i veterà cineasta senegalès. El film narra la història d'una mare que acull quatre nines que han fugit per no ser sotmeses a l'ablació. El succés altera la vida dels habitants de la comunitat; n'hi ha que són partidaris de respectar el valor tradicional del dret d'asil (*moolaadé*) i altres que volen dur a terme el ritual (*salindé*).

La película, premiada en la sección "Una cierta mirada" de Cannes en la edición de 2004, es la última obra de este prolífico y veterano cineasta senegalés. El filme narra la historia de una madre, que acoge a cuatro niñas que han huido para no ser sometidas a la ablación. El suceso altera la vida de los habitantes de la comunidad; los hay partidarios de respetar el valor tradicional del derecho de asilo (moolaadé) y quienes quieren llevar a término el ritual (salindé).

Cosecha de esperanza Varios autores. CD, 2004

En aquest disc, que forma part de la campanya "Comerç amb Justícia" d'Intermón Oxfam per canviar la situació de 900 milions de pagesos dels països del Sud que viuen en la misèria, han participat, de manera altruista, 19 autors i grups musicals espanyols i llatinoamericans.

En este disco, que forma parte de la campaña "Comercio con Justicia" de Intermón Oxfam para cambiar la situación de 900 millones de campesinos de los países del Sur que viven en la miseria, han participado, de modo altruista, 19 autores y grupos musicales españoles y latinoamericanos.

Na Mitón. La mujer en los cuentos y leyendas africanos

Agnès Agboton, RBA Integral, 2004, 176 p.

Agnès Agboton, que resideix a Barcelona i és llicenciada en Filologia Hispànica i contadora de contes, reuneix en aquesta selecció de narracions les llegendes de tres dones mítiques, fundadores d'alguns pobles i regnes africans, així com diversos contes de tradició oral, recollits per ella mateixa als poblats i escoles del seu país natal, Benín.

Agnès Agboton, que reside en Barcelona y es licenciada en Filología Hispánica y contadora de cuentos, reúne en esta selección de narraciones las leyendas de tres mujeres míticas, fundadoras de algunos pueblos y reinos africanos, así como diversos cuentos de tradición oral, recogidos por ella misma en los poblados y escuelas de su país natal, Benín.

www.91mujeres.org

La campanya "91 dones" denuncia el segrest violent de 91 dones i nines d'un dels centres de l'organització AFESIP a Cambotja. La pàgina convida a signar un manifest per tal d'implicar els governs en la lluita contra el tràfic de dones i l'explotació sexual.

La campaña "91 mujeres" denuncia el secuestro violento de 91 mujeres y niñas de uno de los centros de la organización AFESIP en Camboya. La página invita a firmar un manifiesto para implicar a los gobiernos en la lucha contra el tráfico de mujeres y la explotación sexual.

www.lwith.org

L'objectiu d'aquesta organització, sense ànim de lucre, és evitar l'exclusió digital i proporcionar instruments tecnològics a les ONG per millorar la seva eficiència. El programa Ab-core permet a aquestes organitzacions gestionar una web professional sense a penes coneixements. El programa Ab-soo ofereix formació en línia a les comunitats rurals de Llatinoamèrica.

El objetivo de esta organización, sin ánimo de lucro, es evitar la exclusión digital y proporcionar instrumentos tecnológicos a las ONG para mejorar su eficiencia. El programa Ab-core permite a estas organizaciones gestionar una web profesional sin apenas conocimientos. El programa Ab-soo ofrece formación en línea a las comunidades rurales de Latinoamérica.

www.pobrezacero.org

La campanya "Pobresa Zero" pretén mobilitzar i sensibilitzar els ciutadans durant el 2005 perquè, mitjançant la pressió als responsables polítics, s'afronti de manera definitiva la lluita contra la pobresa. Amb el símbol d'una banda blanca, la "Crida global per actuar contra la pobresa", reuneix ja milions de persones a més de 100 països.

La campaña "Pobreza Cero" pretende movilizar y sensibilizar a los ciudadanos durante 2005 para que, mediante la presión a los responsables políticos, se afronte de forma definitiva la lucha contra la pobreza. Bajo el símbolo de una banda blanca, la "Llamada global para actuar contra la pobreza", reúne ya a millones de personas en más de 100 países.

Toni Amengual

**"MW19"
Kigoma (Tanzània), 2004**

Toni Amengual (Mallorca, 1980). Després de llicenciar-se en Biologia, decidí dedicar-se a la fotografia, a través de la qual donar veu als més desposseïts; com ara aquests nins de l'orfenat de Mwocachi de Kigoma.

"Mirar no sempre és fàcil. Quan el que mires et produeix angúnia, has d'oblidar d'on vens i qui ets per no culpar-te'n. Oblidar que formes part d'una societat que vol ignorar i que només es mira el llombrígol. Aquesta foto representa la humanitat que vaig aprendre d'aquests nins oblidats, que em feren pensar molt sobre els nins del meu país."

Toni Amengual (Mallorca, 1980). Después de licenciarse en Biología, decidió dedicarse a la fotografía y, a través de ella, dar voz a los más desposeídos; como estos niños del orfanato de Mwocachi de Kigoma.

"Mirar no siempre es fácil. Cuando lo que miras te produce angustia, tienes que olvidar de dónde vienes y quién eres para no culparte por ello. Olvidar que formas parte de una sociedad que quiere ignorar y que mira sólo hacia su ombligo. Esta foto representa la humanidad que aprendí de esos niños olvidados, los cuales me dieron mucho que pensar acerca de los niños de mi país."